

Dėl sinodinės Bažnyčios: bendrystė, dalyvavimas ir misija

VADEMECUM – VADOVAS, SKIRTAS SINODUI SINODALUMO TEMA

Oficialus vadovas vietinėse Bažnyčiose vykšančiam klausymosi ir įžvalgos procesui.
Pirmasis etapas (2021 m. spalį – 2022 m. balandis) vyksta vyskupijų ir vyskupų konferencijų lygmeniu, rengiantis 2023 m. spalį vykšančiai Vyskupų sinodo asamblėjai.

VYSKUPŲ SINODAS

Santrumpos:

- DV* Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konst. *Dei Verbum* (1965 m. lapkričio 18 d.)
- EC* Popiežius Pranciškus. Ap. konst. *Episcopalis communio* (2018 m. rugsėjo 15 d.)
- FT* Popiežius Pranciškus. Enciklika *Fratelli tutti* (2020 m. spalio 3 d.)
- GS* Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konst. *Gaudium et spes* (1965 m. gruodžio 7 d.)
- TTK, Sin.* Tarptautinė teologijos komisija. Sinodalumas Bažnyčios gyvenime ir misijoje (2018 m. kovo 2 d.)
- LG* Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konst. *Lumen gentium* (1964 m. lapkričio 21 d.)
- PD* Parengiamasis dokumentas
- RM* Popiežius Jonas Paulius II. Enciklika *Redemptoris missio* (1990 m. gruodžio 7 d.)

Malda už Sinodą: *Adsumus Sancte Spiritus*

Kiekviena Vatikano II Susirinkimo sesija prasidėdavo malda *Adsumus Sancte Spiritus*, – šie pirmieji lotyniškojo originalo žodžiai reiškia „Stovime priešais Tave, Šventoji Dvasia“. Šia istorine malda buvo šimtmečiais meldžiamasi Bažnyčios susirinkimuose, sinoduose ir kitose asamblėjose; jos autoriumi laikomas šv. Izidorius Sevilitis (g. apie 560 m. – 636 m. balandžio 4 d.) Pradėdami sinodinį procesą šia malda kviečiame Šventąją Dvasią darbuotis mumyse, kad galėtume būti bendruomenė ir malonės tauta. Sinodo kelionei, truksiančiai nuo 2021-ųjų iki 2023 metų, siūlome čia pateikiamą paprastesnę versiją¹, kad ja galėtų lengviau melstis bet kuri grupė ar liturginis sambūris.

**Stovime priešais Tave, Šventoji Dvasia,
susirinkę Tavo vardu.**

**Tik Tu viena mus veski,
tebūna mūsų širdys Tavo namai;
Parodyk mums kelią, kuriuo turėtume eiti,
ir pamokyk, kaip jį įveikti.**

**Esame silpni ir nuodėmingi;
neleisk mums skleisti netvarkos.
Neleisk, kad mus klaidingu keliu vestų neišmanymas
ar kad šališkumas turėtų įtakos mūsų veiksams.**

**Leisk Tavyje rasti mūsų vienybę,
kad kartu galėtume keliauti į amžinąjį gyvenimą,
nenuklysdami nuo tiesos kelio,
nuo to, kas teisinga.**

**Viso to prašome Tavęs,
kuri veiki visada ir visur,
kartu su Tėvu ir Sūnumi
per amžių amžius.
Amen.**

¹ Originalią *Adsumus Sancte Spiritus* versiją galima rasti Sinodo internetinėje svetainėje.

Vademekumo turinys

1. Įvadas

- 1.1 Koks šio *Vademekumo* tikslas?
- 1.2 Kas yra sinodalumas? Šio Sinodo kontekstas
- 1.3 Koks šio Sinodo siekis? Sinodinio proceso tikslai
- 1.4 Šio Sinodo tema: Dėl sinodinės Bažnyčios: bendrystė, dalyvavimas ir misija
- 1.5 Patirtis vietiniu lygmeniu

2. Sinodinio proceso principai

- 2.1 Kas gali dalyvauti
- 2.2 Tikrai sinodinis procesas: klausymasis, įžvalga ir dalyvavimas
- 2.3 Dalyvavimo sinodiniame procese nuostatos
- 2.4 Vengti žabangų

3. Sinodo procesas

- 3.1 Diecezinis etapas
- 3.2 Vyskupų konferencijų ir Rytų Bažnyčių sinodų vaidmuo
- 3.3 Kontinentinis etapas
- 3.4 Vyskupų sinodo asamblėja

4. Kelionė sinodiniu keliu vyskupijose

- 4.1 Dieceziniam etapui numatyti dalykai
- 4.2 Vyskupo vaidmuo sinodiniame procese
- 4.3 Kunigų ir diakonų vaidmuo
- 4.4 Kelio schema (diecezinio etapo planavimo pavyzdžiai)
- 4.5 Sinodinio proceso elementai

5. Ištekliai ir priemonės sinodiniam procesui organizuoti

- 5.1 Diecezinio sinodinio proceso metodologija
- 5.2 Sinodinio proceso neformalusis aspektas
- 5.3 Pagrindiniai klausimai konsultaciniams pasitarimams

Padėkos žodis

Pastaba: Šis *Vademekumas* skirtas naudotis visai Katalikų Bažnyčiai. Todėl sąvoka „vietinė Bažnyčia“ taikoma tiek vyskupijai, tiek eparchijai, ordinariatui ar kitai tolygiai bažnytinei struktūrai. Panašia logika, čia vartojama „vyskupų konferencijos“ sąvoka atitinka kiekvienos *sui iuris* Bažnyčios atitinkamą sinodinę instituciją.

PRIEDAI

- (A) Vyskupijos kontaktinis asmuo/referentas (komanda)
 - a. Vyskupijos kontaktinio asmens/referento/ komandos atsakomybės
 - b. Vyskupijos kontaktinio asmens/referento savybės

- (B) siūlomos gairės, kaip organizuoti sinodinį konsultacinį susitikimą

- (C) Vyskupijos ikisinodinis susitikimas
 - a. Įžanga
 - b. Tikslai
 - c. Dalyviai
 - d. Dienotvarkė ir forma
 - e. Galimybė rengti nuotolinius (per vaizdo konferencijas) ar hibridinius sinodinius susitikimus (e-susitikimus)
 - f. Jaunų žmonių vaidmuo nuotoliniuose ar hibridiniuose susitikimuose (e-susitikimuose)

- (D) Diecezinio apibendrinimo rengimas
 - a. Kokio grįžtamojo ryšio/atliepo tikimasi iš diecezinio apibendrinimo?
Sinodinės patirties vaisių ir įvairovės perteikimas
 - b. Siūlomi klausimai-orientyrai dieceziniam apibendrinimui
 - c. Diecezinio apibendrinimo vaisių įgyvendinimas vietinėje Bažnyčioje

IŠTEKLIAI IR PRIEMONĖS ORGANIZUOJANT SINODINĮ PROCESĄ

- I. Sąvokų žodynas
- II. Daugiau konsultaciniams pasitarimams parengtų klausimų, kurie padėtų orientuoti sinodinį procesą
- III. Įvairių grupių įtraukimas į sinodinį procesą
- IV. Gairės ir pasiūlymai vykdant klausymosi procesą vietiniu lygmeniu
- V. Bibliniai ištekliai
- VI. Liturginiai ištekliai
- VII. Svarbių Bažnyčios dokumentų ištraukos
- VIII. Konsensuso svarba sinodiniame procese

1. Įvadas

1.1 Koks šio *Vademekumo* tikslas?

Šis *Vademekumas* sumanytas kaip žinynas, lydintis *Parengiamąjį dokumentą* ir tarnaujantis sinodinei kelionei. Abu dokumentai vienas kitą papildo ir skaitytini kartu. Konkrečiai *Vademekumu* teikiama praktinė pagalba vyskupijos referentui (referentams) (ar komandai), vyskupijos vyskupo paskirtam parengti ir suburti Dievo tautą taip, kad ji galėtų balsiai išreikšti savo patirtį vietinėje Bažnyčioje. Toks visiems pasaulio tikintiesiems skirtas kvietimas yra Vyskupų sinodo 16-osios generalinės asamblėjos, kurios tema: „*Dėl sinodinės Bažnyčios: bendrystė, dalyvavimas ir misija*“, pirmasis etapas.

Trokšdamas suteikti progą šio Sinodo metu įsiklausyti ir plėtoti dialogą vietiniu lygmeniu, popiežius Pranciškus kviečia Bažnyčią vėl atrasti savo giliai sinodinę prigimtį. Toks Bažnyčios sinodinių šaknų atradimas iš naujo aprėptų nuolankų bendrą įsiklausymą į tai, kaip Dievas kviečia mus būti Bažnyčia trečiajame tūkstantmetyje.

Šis žinynas siūlomas ne kaip nuostatų rinkinys, bet kaip vadovas kiekvienos vietinės Bažnyčios pastangoms paremti. Atsakingieji už klausymosi bei dialogo proceso vietiniu lygmeniu organizavimą raginami būti jautrūs savo pačių kultūrai, kontekstui, ištekliams bei apribojimams ir atrasti būdus, kaip įgyvendinti šį diecezinį sinodinį etapą vadovaujamiems savo vyskupijos vyskupo. Raginame pasisemti iš šio vadovo naudingų idėjų, bet lygia greta pradėti nuo savo pačių aplinkybių. Bendradarbiaujant parapijoms bei vyskupijoms galima atrasti naujų ir kūrybiškų būdų padaryti šį sinodinį procesą vaisingą. Šis sinodinis procesas nelaikytinas sunkia našta, konkuruosiančia su vietine pastoracija. Priešingai, tai proga skatinti kiekvienos vietinės Bažnyčios sinodinį bei pastoracinį atsivertimą, kad ji vaisingiau misionieriautų.

Daugelyje regionų jau pradėti tikinčiųjų įsitraukimo procesai parapijų, sąjūdžių ir vyskupijų lygmeniu. Žinome, jog kai kuriose šalyse vietinė Bažnyčia savo iniciatyva pradėjo sinodinius pokalbius. Tarp jų galima paminėti Lotynų Amerikos ir Karibų bažnytinę asamblėją, Australijos plenarinę tarybą ir sinodines keliones Vokietijoje bei Airijoje. Visame pasaulyje surengta daug diecezinių sinodų, keli jų vyksta ir šiuo metu. Šie regionai ir vyskupijos kviečiami jau vykstančius sinodinius procesus kūrybiškai sujungti su dabar visoje Bažnyčioje vykstančiu Sinodu. Kai kuriems regionams sinodinis procesas yra nauja

ir neišžvalgyta teritorija. Tikimės, kad šis *Vademekumas*, kuriame siūlomos geros ir vaisingos praktikos, galimos pritaikyti bendroje kelionėje, bus naudinga priemonė visiems. Negana to, *Vademekumas* apima: a) internetinius liturginius, biblinius ir maldos išteklius, b) išsamesnius metodologinius pasiūlymus bei įrankius, c) nesenų sinodinių veiksmų pavyzdžius ir d) sinodinio proceso terminų žodyną.

Ypač svarbu, kad įsiklausymas vyktų dvasinėje aplinkoje, skatinančioje atvirai dalytis ir klausytis. Todėl raginame vietinę sinodinio proceso patirtį įsaknydinti į Rašto apmąstymą, liturgiją ir maldą. Tada mūsų įsiklausymo vienas į kitą kelionė bus autentiška Šventosios Dvasios išgirdimo patirtis. Išgirsti autentišką balsą galima tik ten, kur yra giliam apmąstymui skirtas laikas ir vyrauja abipusio pasitikėjimo, bendro tikėjimo ir tikslo dvasia.

Parengiamajame dokumente primenamas kontekstas, kuriame vyksta šis Sinodas, – pavyzdžiui, pasaulinė pandemija, vietiniai ir tarptautiniai konfliktai, didėjantis klimato kaitos poveikis, migracija, įvairios neteisingumo, rasizmo, smurto, persekiojimo bei didėjančios nelygybės formos. Bažnyčioje kontekstas taip pat paženklintas nepilnamečių ir pažeidžiamų žmonių skausmingos patirties dėl „seksualinio išnaudojimo, piktnaudžiavimo galia ir piktnaudžiavimo sąžine, kuo nusikalto nemenka dalis dvasininkų bei pašvęstųjų asmenų“². Turint visa tai priešais akis, tampa aišku, kad atsidūrėme Bažnyčios ir pasaulio gyvenimo esminiame taške. Dėl COVID-19 staigiai padidėjo nelygybė. Sykiu ši krizė privertė iš naujo suvokti, kad visi esame vienoje valtyje ir kad „vieno asmens problemos yra visų problemos“ (FT, 32). COVID-19 pandemijos kontekstas neabejotinai paveiks prasidedantį sinodinį procesą. Ši globalinė pandemija kelia didelius logistinius iššūkius, bet sykiu suteikia progą paskatinti Bažnyčią atsigauti kritiniu žmonijos istorijos metu, kai daugeliui vietinių Bažnyčių iškilę įvairūs klausimai, koku keliu judėti toliau.

Šiame kontekste sinodalumas yra būdas, kuriuo Bažnyčia gali būti atnaujinta Šventosios Dvasios, bendro įsiklausymo į tai, ką Dievas turi pasakyti savo tautai. Tačiau ši bendra kelionė mus ne tik artimiau suvienija kaip Dievo tautą, bet ir išsiunčia vykdyti savo užduoties – pranašišškai liudyti visai žmonių šeimai drauge su kitomis krikščioniškosiomis denominacijomis bei kitomis tikėjimo tradicijomis.

² PRANCIŠKUS. Laiškas Dievo tautai (2018 08 20).

1.2 Kas yra sinodalumas? Šio Sinodo kontekstas

Sušaukdamas šį Sinodą, popiežius Pranciškus kviečia visą Bažnyčią apmąstyti jos gyvenimui bei misijai esminę temą: „Būtent tokio sinodalumo kelio Dievas laukia iš trečiojo tūkstantmečio Bažnyčios“³. Kaip ir Vatikano II Susirinkimo pasiūlytas Bažnyčios atnaujinimas, ši bendra kelionė drauge yra ir dovana, ir užduotis. Drauge apmąstydami nueitą kelią, įvairūs Bažnyčios nariai, vadovaujami Šventosios Dvasios, galės pasimokyti vienas iš kito patirčių bei požiūrių (*PD*, 1). Apšviesti Dievo žodžio ir suvienyti maldos, gebėsime atrasti procesus, padedančius ieškoti Dievo valios ir žengti tais keliais, kuriais žengti mus kviečia Dievas, – link gilesnės bendrystės, visapusiškesnio dalyvavimo ir didesnio atvirumo vykdant savo misiją pasaulyje. Tarptautinė teologijos komisija taip nusako sinodalumą:

„*Sinodas* yra senas ir garbingas Bažnyčios tradicijos žodis, kurio reikšmė kyla iš giliausių Apreiškimo temų <...>. Juo nurodomas kelias, kuriuo drauge žengia Dievo tauta. Lygiai taip pat jis žymi Viešpatį Jėzų, kuris apibūdina save kaip *kelį, tiesą ir gyvenimą* (*Jn* 14, 6), ir tai, kad krikščionys, jo sekėjai, iš pradžių vadinti *Kelio sekėjais* (plg. *Apd* 9, 2; 19, 9. 23; 24, 14. 22).“

Sinodalumas pirmiausia žymi ypatingą stilių, ženklinantį Bažnyčios gyvenimą bei misiją ir išreiškiantį drauge keliaujančios ir į susirinkimą susiburiančios Dievo tautos, Viešpaties Jėzaus Šventosios Dvasios galia pašauktos skelbti Evangeliją, prigimtį. Sinodalumas turi reikštis Bažnyčios kasdieniame gyvenime ir darbe.

Šiuo atžvilgiu sinodalumas įgalina visą Dievo tautą žengti pirmyn drauge įsiklausant į Šventąją Dvasią bei Dievo žodį ir Bažnyčios misijoje dalyvauti Kristaus tarp mūsų sukuriamoje bendrystėje. Galiausiai ėjimo drauge kelias yra veiksmingiausias būdas parodyti ir praktiškai įgyvendinti Bažnyčios, kaip keliaujančios bei misionieriaujančios Dievo tautos, prigimtį (*PD*, 1).

Per Krikštą visa Dievo tauta dalijasi bendru kilnumu ir pašaukimu. Krikšto galia visi esame pašaukti veikliai dalyvauti Bažnyčios gyvenime. Parapijose nedidelės krikščionių bendruomenės, pasauliečių sąjūdžiai, vienuolių bendruomenės ir kitokios bendrystės formos, vyrai ir moterys, jauni ir pagyvenę žmonės – visi kviečiami įsiklausyti vienas į kitą, kad išgirstų tai, ką sako Šventoji Dvasia, ateinanti vadovauti žmogiškosioms pastangoms, įkvepianti gyvybės bei gyvybingumo Bažnyčiai ir vedanti mus į gilesnę bendrystę mūsų misijos pasaulyje labui. Bažnyčiai leidžiantis į sinodinę kelionę, žengdami Bažnyčios tapsmo tokia, kokia būti mus kviečia Dievas, keliu, turime stengtis remtis autentiško įsiklausymo ir įžvelgimo patirtimis.

³ PRANCIŠKUS. Kalba minint Vyskupų sinodo įsteigimo 50-ųjų metų jubiliejų. (2015 10 17).

1.3 Koks yra šio Sinodo siekis? Sinodinio proceso tikslai

Bažnyčia suvokia, kad sinodalumas yra neatsiejama jos pačios prigimties dalis. Bažnyčios sinodinė prigimtis reiškiasi visuotiniais susirinkimais, vyskupų sinodais, vyskupijų sinodais ir vyskupijų bei parapijų susirinkimais. Esama daug būdų patirti jau dabar Bažnyčioje esamas „sinodalumo“ formas. Tačiau buvimas sinodine Bažnyčia neapsiriboja šiomis egzistuojančiomis institucijomis. Juk sinodalumas yra ne tiek įvykis ar šūkis, kiek stilius ir buvimo būdas, kuriais Bažnyčia įgyvendina savo misiją pasaulyje. Bažnyčios misija reikalauja visai Dievo tautai keliauti drauge, kiekvienam nariui vienybėje su kitais atliekant savo esminį vaidmenį. Sinodinė Bažnyčia priekin žengia bendrystėje, bendrą misiją vykdydama per visų savo narių dalyvavimą. Šio sinodinio proceso tikslas yra ne laikina ar vienkartinė sinodalumo patirtis, bet galimybė visai Dievo tautai drauge įžvelgti, kaip žengti sinodiškesnės Bažnyčios link ilgalaikėje perspektyvoje.

Vienas iš Vatikano II Susirinkimo vaisių buvo Vyskupų sinodo įsteigimas. Ligi šiol Vyskupų sinodas vykdavo kaip vyskupų susirinkimas dalyvaujant ir vadovaujant popiežiui, tačiau Bažnyčia vis labiau suvokia, kad sinodalumas yra kelias visai Dievo tautai. Todėl sinodinis procesas nebėra vien vyskupų susirinkimas, bet visų tikinčiųjų kelionė, neatšiejamai įsitraukiant visoms vietinėms Bažnyčioms. Vatikano II Susirinkimas sustiprino supratimą, kad visi pakrikštytieji – ir hierarchija, ir pasaulietija – pašaukti veikliai dalyvauti Bažnyčios išganomojoje misijoje (LG, 32–33). Tikintieji yra gavę Šventąją Dvasią Krikštu bei Sutvirtinimu ir kaip Kristaus Kūno nariai yra apdovanoti įvairiomis dovanomis bei charizmomis Bažnyčiai atnaujinti ir statydinti. Tad popiežiaus ir vyskupų mokomoji valdžia plėtoja dialogą su Dievo tautos gyvuoju balsu (plg. *Sensus fidei* Bažnyčios gyvenime, 74). Sinodalumo keliu siekiama pastoracinių sprendimų, kuo labiau atspindinčių Dievo valią ir priimamų atsižvelgiant į Dievo tautos gyvąjį balsą (Tarptautinė teologijos komisija, *Syn.*, 68). Pažymėtina, kad bendradarbiavimas su teologais – pasauliečiais, dvasininkais ir vienuoliais – gali būti gera paspartis aiškiai suformuluojant Dievo tautos balsą, išreiškiantį gyva patirtimi grįstą tikėjimo tikrovę.

Neseniai vykusiuose sinoduose nagrinėtos tokios temos kaip naujoji evangelizacija, šeima, jaunimas ir Amazonės regiono klausimai, o šiame Sinode dėmesys bus skiriamas paties sinodalumo temai.

Dabartiniame sinodiniame procese, kurio imamės, vadovujamasi pagrindiniu klausimu: kaip šis „keliavimas drauge“ šiandien įvairiais lygmenimis (nuo vietinio iki visuotinio) sudaro sąlygas Bažnyčiai skelbti Evangeliją pagal jai patikėtą misiją; kokius žingsnius Dvasia kviečia mus žengti, idant augtume kaip sinodinė Bažnyčia? (PD, 2)

Atsižvelgiant į tai, šio Sinodo tikslas – kaip visai Dievo tautai įsiklausyti į tai, ką Šventoji Dvasia sako Bažnyčiai. Tai darome drauge įsiklausydami į Dievo žodį Rašte ir Bažnyčios gyvojoje tradicijoje, tada įsiklausydami vienas į kitą ir ypač į marginalizuotuosius, kad atpažintume laiko ženklus. Tiesą sakant, visu sinodiniu procesu siekiama skatinti gyvą išžvelgimo, dalyvavimo ir bendros atsakomybės patirtį, įvairias dovanas sujungiant Bažnyčios misijos pasaulyje labui.

Tad akivaizdu, kad šio Sinodo tikslas nėra pagaminti daugiau dokumentų. Juo veikiau siekiama įkvėpti žmones pasvajoti apie Bažnyčią, kokia esame pašaukti būti, leisti suvešėti žmonių viltims, skatinti pasitikėjimą, tvarstyti žaizdas, megzti naujus ir gilesnius santykius, mokytis vieniems iš kitų, tiesti tiltus, apšviesti protus, sušildyti širdis ir atkurti jėgas mūsų bendrai misijai vykdyti (PD, 32). Taigi šio sinodinio proceso tikslas yra ne vien prasidedanti ir pasibaigianti veiksmų serija, veikiau tai autentiško augimo kelionė link bendrystės ir misijos, kurioms Dievas kviečia mus trečiajame tūkstantmetyje.

Kad įgyvendintume Dievo kvietimą Bažnyčiai tarp dabartinių laiko ženklų, ši bendra kelionė pareikalaus iš mūsų atnaujinti savo mąstyseną bei bažnytines struktūras. Įsiklausymas į visą Dievo tautą padės Bažnyčiai priimti pastoracinius sprendimus, ku labiau atitinkančius Dievo valią (Tarptautinė teologijos komisija, *Sin.*, 68). Siekiu nustatyti šio Bažnyčios sinodinio kelio kryptį galiausiai siekiama prisidėti prie Dievo dialogo su žmonija (DV, 2) ir drauge keliauti Dievo karalystės kryptimi (plg. LG, 9; RM, 20). Galiausiai šiuo sinodiniu procesu trokštama judėti link Bažnyčios, kuri vaisingiau tarnauja dangaus Karalystės atėjimui.

1.4 Šio Sinodo tema „Dėl sinodinės Bažnyčios: bendrystė, dalyvavimas ir misija“

Per ceremoniją Vyskupų sinodo įsteigimo 50-osioms metinėms paminėti popiežius Pranciškus 2015 m. spalį pareiškė, kad „pasaulis, kuriame gyvename ir kurį, net ir kupiną prieštaravimų, mylėti bei kuriam tarnauti esame pašaukti, reikalauja, kad Bažnyčia stiprintų bendradarbiavimą visose savo misijos srityse“. Šis kvietimas bendradarbiauti vykdamt Bažnyčios misiją skirtas visai Dievo tautai. Popiežius Pranciškus tai aiškiai pasakė tiesiogiai pakviesdamas visą Dievo tautą prisidėti prie Bažnyčios pastangų gydyti: „Kiekvienas pakrikštytasis turėtų jaustis įtrauktas į bažnytinę ir socialinę kaitą, kurios taip labai reikia. Ši kaita reikalauja asmeninio ir bendruomeninio atsivertimo, įgalinančio matyti dalykus taip, kaip juos mato Viešpats.“ 2021 m. balandį popiežius Pranciškus davė pradžių visos Dievo tautos sinodinei kelionei, prasidėsiančiai kiekvienoje vietinėje Bažnyčioje 2021 m. spalį ir pasibaigiančiai Vyskupų sinodo asamblėjoje 2023 m. spalį.

SINODINIO PROCESO RAKTAŽODŽIAI

Sinodo tema – „Dėl sinodinės Bažnyčios: bendrystė, dalyvavimas ir misija“. Temos trys matmenys yra **bendrystė**, **dalyvavimas** ir **misija**. Šie trys matmenys tarpusavyje susiję. Tai esmingai svarbūs sinodinės Bažnyčios stulpai. Tarp jų nėra hierarchijos. Priešingai, jie vienas kitą praturtina ir vienas teikia kryptį kitiems dviem. Juos tris jungia dinaminis santykis, išreikštinis neišleidžiant iš akių visų trijų.

Bendrystė. Savo tautai siūloma sandora Dievas maloningai suburia mus kaip įvairias vieno tikėjimo tautas. Mūsų bendrystės giliausiosios šaknys yra Trejybės meilė ir vienybė. Būtent Kristus sutaiko mus su Tėvu ir suvienija vieną su kitu Šventojoje Dvasioje. Drauge esame įkvepiami Dievo žodžio klausymosi, Bažnyčios gyvosios tradicijos ir remiamės bendru *sensus fidei*. Mums visiems tenka vaidmuo įžvelgiant ir įgyvendinant Dievo kvietimą savo tautai.

Dalyvavimas. Visi, kurie priklauso Dievo tautai – pasauliečiai, pašvęstieji asmenys ir dvasininkai, kviečiami atidžiai ir pagarbiai įsiklausyti vieni į kitus. Toks įsiklausymas sukuria mums erdvę drauge išgirsti Šventąją Dvasią ir kreipia mūsų lūkesčius dėl trečiojo tūkstantmečio Bažnyčios. Dalyvavimas grįstas tuo, kad visi tikintieji yra kompetentingi ir pašaukti tarnauti vieni kitiems iš Šventosios Dvasios gautomis dovanomis. Sinodinėje Bažnyčioje visa labai įvairių narių bendruomenė pašaukta drauge *melstis, klausytis, analizuoti, plėtoti dialogą, įžvelgti ir patarti priimant pastoracinius sprendimus*, kuo labiau atitinkančius Dievo valią (Tarptautinė teologijos komisija, *Syn.*, 67–68). Dėtinos nuoširdžios pastangos siekiant įtraukti marginalizuotuosius ar tuos, kurie jaučiasi atstumti.

Misija. Bažnyčia egzistuoja tam, kad evangelizuotų. Mums niekada nevalia koncentruotis į save. Mūsų misija yra liudyti Dievo meilę visoje žmonių šeimoje. Šiam sinodiniam procesui būdingas gilus misionierinis matmuo. Juo siekiama įgalinti Bažnyčia geriau liudyti Evangeliją, ypač tiems, kuria gyvena mūsų pasaulio dvasiniuose, socialiniuose, ekonominiuose, politiniuose, geografiniuose ir egzistenciniuose paribiuose. Sinodalumas yra būdas, leidžiantis Bažnyčiai vaisingiau atlikti savo evangelizacinę misiją pasaulyje, kaip raugui tarnaujant Dievo karalystės atėjimui.

1.5 Patirtis vietiniu lygmeniu

Pirmasis sinodinio proceso etapas yra klausymosi vietinėse Bažnyčiose tarpsnis. Sinodą atidarius 2021 m. spalio 9-ąją, šeštadienį, Romoje, 2021 m. spalio 17-ąją, sekmadienį, prasidės Sinodo diecezinis etapas. Sinodinės kelionės pradiniam tarpsniui palengvinti Vyskupų sinodo generalinis sekretorius kardinolas Mario Grechas 2021 m. gegužę kiekvienam vyskupui parašė kviesdamas jį paskirti kontaktinį asmenį ar komandą vietiniam klausymosi etapui. Šis asmuo ar komanda taip pat bus tarpininkas tarp parapijų ir vyskupijos, lygiai kaip ir tarp vyskupijos ir vyskupų konferencijos. Vietinių Bažnyčių prašoma pasirūpinti pateikti atsakymus savo vyskupų konferencijoms, kad šios galėtų surinkti savo idėjas iki 2022 m. balandžio. Tada vyskupų konferencijos ir Rytų Bažnyčių sinodai savo ruožtu galėtų savo apibendrinimus pateikti Vyskupų sinodui. Ši medžiaga bus apibendrinta kaip pagrindas parengti dar du dokumentus (žinomus kaip *Instrumentum laboris*). Galiausiai 2023 m. spalį Romoje bus surengta Vyskupų sinodo asamblėja.

Kaip nurodyta *Parengiamajame dokumente* (Nr. 31):

Pirmojo sinodinės kelionės etapo tikslas yra skatinti platų konsultacinį procesą, siekiant apimti išgyvenamų sinodalumo patirčių turtingą įvairovę, jos skirtingas išraiškas bei bruožus, įtraukiant [vietinių] Bažnyčių ganytojus ir tikinčiuosius visais lygmenimis; tam pasitelkiamos tinkamiausios priemonės pagal vietinę specifiką: vyskupo koordinuojami konsultaciniai pasitarimai skiriami „Bažnyčių kunigams, diakonams ir pasauliečiams, tiek individualiai, tiek kolektyviai, taip pat apimant vertingą pašvęstųjų vyrų bei moterų indėlį“ (EC, 7). Ypač pageidautinas vietinių Bažnyčių dalyvavimą įgalinančių institucijų, ypač kunigų tarybos ir pastoracinės tarybos, indėlis: taip „sinodinė Bažnyčia gali pamažu įgyti pavidalą“⁴. Taip pat vertingu indėliu galės prisidėti kitos bažnytinės institucijos, kurioms bus nusiųstas *Parengiamasis dokumentas* [ir šis *Vademekumas*], taip pat tie, kurie tiesiogiai norės prisidėti savo indėliu. Galiausiai labai svarbu tinkamą erdvę suteikti vargšų ir nušalintųjų balsui, o ne tik atliekantiems tam tikrus vaidmenis ar atsakingai įsipareigojusiems dalinėje Bažnyčioje.

Vienuolių bendruomenės, pasauliečių sąjūdžiai, tikinčiųjų organizacijos ir kitos bažnytinės grupės raginamos dalyvauti sinodiniame procese vietinių Bažnyčių kontekste. Tačiau visi jie, lygiai kaip ir bet kuri grupė ar individas, neturintys galimybės tai daryti vietiniu lygmeniu, gali savo siūlymus teikti tiesiogiai generaliniam sekretoriatui, kaip nurodyta *Episcopalis communio* (6 str. apie konsultavimąsi su Dievo tauta):

⁴ PRANCIŠKUS. Kalba minint Vyskupų sinodo įsteigimo 50-ųjų metų jubiliejų. (2015 10 17).

§ 1. Konsultavimasis su Dievo tauta dalinėse Bažnyčiose vyksta per patriarchinių Bažnyčių vyskupų sinodus ir didžiąsias arkivyskupijas, Bažnyčių *sui iuris* hierarchų tarybas ir hierarchų susirinkimus ir per vyskupų konferencijas. Kiekvienoje dalinėje Bažnyčioje vyskupai konsultavimąsi su Dievo tauta atlieka pasitelkdami teisės numatytas įtraukias struktūras, neatsisakydami ir kitų metodų, kurie jiems atrodo tinkami. § 2 Sąjungos, federacijos, vyrų bei moterų pašvęstojo gyvenimo institutų ir apaštališkojo gyvenimo draugijų konferencijos konsultuojasi su savo vyresniaisiais, o šie savo ruožtu gali kreiptis į savo tarybas ir kitus atitinkamų institucijų bei draugijų narius. § 3 Lygiai taip pat Šventojo Sosto pripažintos tikinčiųjų asociacijos konsultuojasi su savo nariais. § 4 Romos kurijos dikasterijos prisideda atsižvelgdamos į savo dalines kompetencijos sritis. § 5 Sinodo generalinis sekretoriatas gali nustatyti kitas konsultavimosi su Dievo tauta formas.

Kiekvienas klausymosi etapas pritaikytinas atsižvelgiant į vietines aplinkybes. Žmonės, gyvenantys tolimose bendruomenėse, kur ribota interneto prieiga, veikiausiai bus įtraukti kitaip nei miesto gyventojai. Bendruomenės, dabar esančios COVID-19 pandemijos gniaužtuose, dialogą bei įsiklausymą tikriausiai organizuos kitaip nei gyvenančios ten, kur pandemija jau atlégsta. Kad ir kokios būtų vietinės aplinkybės, diecezinis asmuo ar asmenys raginami rūpintis **maksimaliu įtraukimu bei dalyvavimu**, dėti pastangas pasiekti kuo daugiau žmonių ir pirmiausia **tuos, kurie yra paribuose, kurie dažnai būna atstumti ir užmiršti**. Kuo platesnis dalyvavimas padės laiduoti, kad vyskupijų, vyskupų konferencijų ir visos Bažnyčios lygmenimis suformuluoti apibendrinimai atspindės realią tikrovę ir Dievo tautos gyvą patirtį. Kadangi Dievo tautos įsitraukimas yra esmingai svarbus, o daugeliui sinodalumo patirtis bus naujiena, esmingai svarbu, kad kiekvienu lygmeniu įsiklausymas remtųsi šį sinodinį kelią įkvepiančiais bendrystės, dalyvavimo ir misijos principais. Prasidedantis sinodinis procesas vietinius lygmeniu turėtų apimti:

- **įžvelgimą** per įsiklausymą sukuriant erdvę Šventosios Dvasios vedimui;
- **prieinamumą** siekiant laiduoti, kad dalyvauti galėtų kuo daugiau žmonių, nepaisant vietos, kalbos, išsilavinimo, socialinio-ekonominio statuso, įgalumo/nejgalumo ir materialinių išteklių;
- **kultūrinį atvirumą** siekiant aprėpti įvairovę vietinėse bendruomenėse;
- **įtraukimą** dedant pastangas įtraukti tuos, kurie jaučiasi marginalizuoti ar atstumti;
- **partneriškumą**, grįstą bendros atsakomybės Bažnyčioje modeliu;

- **pagarbą** kiekvieno dalyvio teisėms, orumui ir nuomonei;
- **rūpestingą apibendrinimą**, tikrai atspindintį visus kritinius atsiliepimus bei vertinimus, įskaitant ir mažumos išreikštus požiūrius;
- **skaidrumą**, laiduojantį, kad pakvietimo, įtraukimo ir informacijos kaupimo procesai būtų skaidrūs ir gerai išaiškinti;
- **korektiškumą**, laiduojantį, kad kiekvienas asmuo įsiklausymo procese būtų traktuojamas lygiai, o balsas prideramai išgirstas.

Dieceziniis kontaktinis asmuo ar asmenys raginami pasitelkti Bažnyčios turtingą gyvą patirtį vietiniame kontekste. Dieceziniu etapu naudinga laikyti priešais akis sinodinio proceso principus ir tam tikros pokalbio struktūros poreikį, kad jį galėtų apibendrinti ir veiksmingai prisidėti prie darbo dokumentų rengimo (*Instrumentum laboris*). Turime siekti būti dėmesingi tam, kaip Dvasia kalba per Dievo tautą.

2 Sinodinio proceso principai

2.1 Kas gali dalyvauti?

Evangelijose matome, kad Jėzus ieško visų. Jis žmones gelbėja ne tik individualiai, bet ir kaip tautą, kurią suburia kaip vienas visos kaimenės Ganytojas (plg. *Jn* 10, 16). Jėzaus tarnystė rodo, kad nė vienas nėra išskirtas iš Dievo išganomojo plano.

Evangelizacijos darbo ir išganymo žinios neįmanoma suprasti be Jėzaus nuolatinio atvirumo kuo plačiausiai auditorijai. Evangelijose tai vadinama *miniomis*, kurias sudaro visi žmonės, sekantys įkandin Jėzaus, ir visi, kuriuos Jėzus pašaukia sekti įkandin jo. Vatikano II Susirinkimas pabrėžia, kad „visi žmonės yra pašaukti į naująją Dievo tautą“ (*LG*, 13). Dievas tikrai veikia savo suburtoje tautoje. Štai kodėl „visuma tikinčiųjų, kuriuos patėpė Šventasis, tikėdama negali klysti, nuo vyskupų iki paskutinio pasauliečio visuotina sutardama dėl tikėjimo ir dorovės“ (*LG*, 12). Susirinkimas, be to, nurodo, kad toks įžvelgimas yra įkvepiamas Šventosios Dvasios ir vyksta per visų žmonių dialogą, skaitant laiko ženklus ištikimai laikantis Bažnyčios mokymo.

Vyskupijos pašauktos turėti galvoje, kad pagrindiniai šios sinodinės patirties subjektai yra visi pakrikštytieji. Ypatingas dėmesys skirtinas įtraukimui asmenų, kuriems kyla grėsmė būti paliktiems nuošalyje, – moterų, neįgaliųjų, pabėgėlių, migrantų, pagyvenusiųjų, vargšų, katalikų, kurie retai ar apskritai nepraktikuoja tikėjimo, ir t. t. Taip pat surastina kūrybiškų būdų, kaip įtraukti vaikus ir jaunimą.

Tikintieji kaip visuma yra *sensus fidelium* subjektas, gyvasis Dievo tautos balsas. Tačiau norint pilnatviškai dalyvauti įžvelgimo akte, pakrikštytiesiems sykiu svarbu išgirsti kitų žmonių jų vietiniame kontekste balsus, įskaitant nustojusį praktikuoti tikėjimą arba priklausančių kitoms tikėjimo tradicijoms arba neturinčių jokių religinių įsitikinimų ir t. t. Mat, pasak Susirinkimo, „džiaugsmas ir viltis, liūdesys ir sielvartas, patiriami dabarties meto žmonių, ypač neturtingųjų ir visų prispaustųjų, yra ir Kristaus mokinių džiaugsmas ir viltis, liūdesys ir sielvartas. Ir nėra nieko tikrai žmogiško, kas nerastų atgarsio jų širdyse“ (*GS*, 1).

Todėl nors dalyvauti sinodiniame procese konkrečiai pakviesti **visi pakrikštytieji**, nuo pasidalijimo savo požiūriu bei patirtimi – nesvarbu, kokia jų religinė priklausomybė – **nevalia atstumti nė vieno**, jei jis pageidauja padėti Bažnyčiai jos sinodinėje kelionėje ieškant to, kas gera ir tikra. Šitai pirmiausia galioja pažeidžiamiausių ar marginalizuotųjų atžvilgiu.

2.2 Tikrai sinodinis procesas: klausymasis, įžvalga ir dalyvavimas

Sinodinis procesas pirmiausia yra *dvasinis* procesas. Tai nėra mechaninis duomenų surinkimas ar susitikimų bei debatų serija. Sinodiniu įsiklausymu siekiama *įžvalgos*. Tam reikia išmokti asmeninės ir bendruomeninės įžvalgos meno. Vienas į kitą, į savo tikėjimo tradiciją ir į laiko ženklus įsiklausome tam, kad įžvelgtume, ką Dievas mums visiems sako. Popiežius Pranciškus taip nusako du tarp savęs susijusius šio klausymosi proceso tikslus: „įsiklausyti į Dievą, kad drauge su juo išgirstume jo tautos šauksmą; įsiklausyti į jo tautą, kol mūsų valia atitiks tai, kam Dievas mus šaukia“⁵.

Toks įžvelgimas yra ne vienkartinis veiksmas, bet galiausiai Kristumi grįstas gyvenimo būdas, leidžiantis būti vedamam Šventosios Dvasios ir gyvenant dėl didesnės Dievo garbės. Bendruomeninės įžvalgos praktikavimas padeda statydinti klestinčias ir atsparias bendruomenes Bažnyčios misijai mūsų dienomis vykdyti. Įžvalga yra Dievo malonė, bet ji reikalauja mūsų įsitraukimo paprastais būdais – malda, apmąstymais, dėmesingumu savo vidiniam nusiteikimui, autentišku, prasmingu bei svetingu vienas kito klausymusi ir kalbėjimusi vienas su kitu.

Dėl dvasinės įžvalgos Bažnyčia siūlo mums keletą gairių. Dvasiniu požiūriu įžvalga yra menas pažinti, kokia kryptimi veda mus širdies troškimai, neleidžiant savęs suvedžioti tam, kas veda mus ten, kur netrokštame eiti. Įžvalga reikalauja apmąstyti ir įsitraukti tiek širdimi, tiek protu kasdieniame gyvenime apsisprendžiant ieškoti Dievo valios ir ją surasti.

Įsiklausymas yra sinodinio proceso metodas, įžvalga – tikslas, o dalyvavimas yra kelias. Skatindami dalyvauti išiname iš savęs pačių, kad įtrauktume kitus, kurie laikosi skirtingų požiūrių nei mes. Įsiklausymas į tuos, kurių požiūriais tokie, kaip ir mūsų, vaisių neduoda. Dialogas reiškia sutarimo suradimą per skirtingas nuomones. Juk Dievas dažnai kalba per balsus tų, kuriuos galime nesunkiai palikti nuošalyje, apeiti lanku, atmesti. Dėtinos ypatingos pastangos įsiklausyti į tuos, kuriuos esame linkę laikyti nesvarbiais, ir į tuos, kurie verčia mus apsvarstyti naujas perspektyvas, galinčias pakeisti mūsų mąstyseną.

⁵ PRANCIŠKUS. Kalba minint Vyskupų sinodo įsteigimo 50-ųjų metų jubiliejų. (2015 10 17).

2.3 Dalyvavimo sinodiniame procese nuostatos

Įvairiomis progomis popiežius Pranciškus pasidalijo savo vizija, kaip turėtų konkrečiai atrodyti sinodalumo praktika. Čia pateikiamos konkrečios nuostatos, įgalinančios autentiškai klausytis ir plėtoti dialogą dalyvaujant sinodiniame procese.

- **Sinodalumas reikalauja laiko pasidalyti:** esame kviečiami kalbėti tikrai drąsiai ir sąžiningai (*parrhesia*), kad sujungtume *laisvę, tiesą ir artimo meilę*. Kiekvienas gali augti supratimu per dialogą.
- **Nuolankumas įsiklausant turi atitikti drąsą kalbant:** kiekvienas turi teisę būti išgirstas, lygiai kaip kiekvienas turi teisę kalbėti. Sinodinis dialogas priklauso nuo drąsos ir kalbant, ir įsiklausant. Tai nėra debatai siekiant įtikinti kitus. Priešingai, tai – svetingas klausymasis to, ką kiti sako, laikant tai būdu, kuriuo Šventoji Dvasia gali prabilti visų labui (plg. *1 Kor 12, 7*).
- **Dialogas veda prie to, kas nauja:** turime būti pasirengę keisti savo nuomones remdamiesi tuo, ką išgirdome iš kitų.
- **Atvirumas atsivertimui ir kaitai:** dažnai priešinamės tam, ko imtis mus mėgina įkvėpti Šventoji Dvasia. Turime atsisakyti ramaus ir patogaus buvimo, skatinančio priimti sprendimus remiantis vien tuo, kaip daryta praeityje.
- **Sinodai yra bažnytinis įžvelgimo veiksmas:** įžvelgimas remiasi įsitikinimu, kad Dievas veikia pasaulyje, o mes kviečiami įsiklausyti į tai, ką mums pataria Dvasia.
- **Mes esame įsiklausančios ir keliaujančios Bažnyčios ženklai:** įsiklausydama Bažnyčia seka paties Dievo, įsiklausančio į savo tautos šauksmą, pavyzdžiu. Sinodinis procesas teikia mums galimybę atsiverti autentiškam įsiklausymui, be gatavų atsakymų ar išankstinių nuomonių.
- **Atsisakyti išankstinių nusistatymų ir stereotipų:** mus gali slėgti silpnybės ir nuodėmingumas. Pirmas žingsnis įsiklausymo link yra išlaisvinti protus bei širdis iš išankstinių nusistatymų ir stereotipų, vedančių mus klaidingu taku į neišmanymą ir susiskaldymą.
- **Įveikti klerikalizmo rykštę:** Bažnyčia yra skirtingų charizmų kupinas Kristaus Kūnas, kuriame kiekvienam nariui tenka nepakartojamas vaidmuo. Visi priklauso vienas nuo kito ir šventojoje Dievo tautoje visi turime tokį patį kilnumą. Kaip parodė Kristus, tikroji galia yra tarnavimas. Sinodalumas kviečia ganytojus dėmesingai įsiklausyti į jų globali patikėtą kaimenę, o pasauliečius – laisvai ir sąžiningai reikšti savo požiūrį. Visi klausosi vieni kitų iš meilės, bendrystės ir bendros misijos dvasia. Tada Šventosios Dvasios galia daugialypiškai pasireiškia visoje Dievo tautoje ir per ją.

- **Neapsiriboti vien savimi:** visi esame toje pačioje valtyje. Drauge sudarome Kristaus Kūną. Atsisakę apsiribojimo vien savimi miražo, tampame gebantys mokytis vieni iš kitų, drauge keliauti ir vieni kitiems tarnauti. Galime tiesti tiltus už sienų, kartais grasinančių mus atskirti. Tokios sienos gali būti amžius, lytis, turtas, talentas, išsilavinimas ir t. t.
- **Įveikti ideologijas:** turime vengti pavojaus idėjas laikyti svarbesnėmis už tikėjimo gyvenimo, konkrečiai gyvenamo žmonių, tikrovę.
- **Įkvėpti viltį:** darant tai, kas teisinga ir tikra, siekiama ne patraukti dėmesio ar patekti į pirmus laikraščio puslapius, bet būti ištikimam Dievui ir tarnauti jo tautai. Esame pašaukti būti vilties švyturiais, ne pražūties pranašais.
- **Sinodai yra metas svajoti ir „praleisti laiko su ateitimi“:** esame raginami surengti vietinį procesą, įkvėpiantį žmones neišskiriant nė vieno kurti Evangelijos džiaugsmo kupinos ateities viziją. Dalyviams galėtų padėti šios nuostatos (plg. *Christus vivit*):
 - **Inovacinis požiūris:** kūrybiškai ir drąsiai ieškoti naujų priegijų.
 - **Įtraukimo praktikavimas:** įtrauki ir bendra atsakomybe besidalijanti Bažnyčia, gebanti branginti savo turtingą įvairovę, aprėpia visus, kuriuos dažnai užmirštame ar ignoruojame.
 - **Atviras protas:** venkime ideologinių etikečių ir naudokimės visomis metodologijomis, davusiomis vaisių.
 - **Įsiklausymas į kiekvieną:** mokydami vieni iš kitų, galime geriau apmąstyti įstabią daugiabriaunę tikrovę, kokia turi būti Kristaus Bažnyčia.
 - **„Keliavimas drauge“:** žengti keliu, kuriuo trečiajame tūkstantmetyje sukūti Dievas kviečia Bažnyčią.
 - **Bendra atsakomybe besidalijanti Bažnyčia:** visos Bažnyčios atnaujinimo ir statydinimo labai branginti ir įtraukti Kristaus Kūno kiekvieno nario nepakartojamą vaidmenį ir pašaukimą.
 - **Stengtis pasiekti kitus per ekumeninį ir tarpreliginį dialogą:** drauge svajoti ir sykiu keliauti visoje žmonių šeimoje.

2.4 Vengti žabangų

Keliaudami turime žinoti, jog gali pasitaikyti vilkduobių, sinodalumo metu trukdančių žengti į priekį. Čia pateikiamos kelios vilkduobės, kurių būtina išvengti siekiant sinodinio proceso gyvastingumo bei vaisingumo.

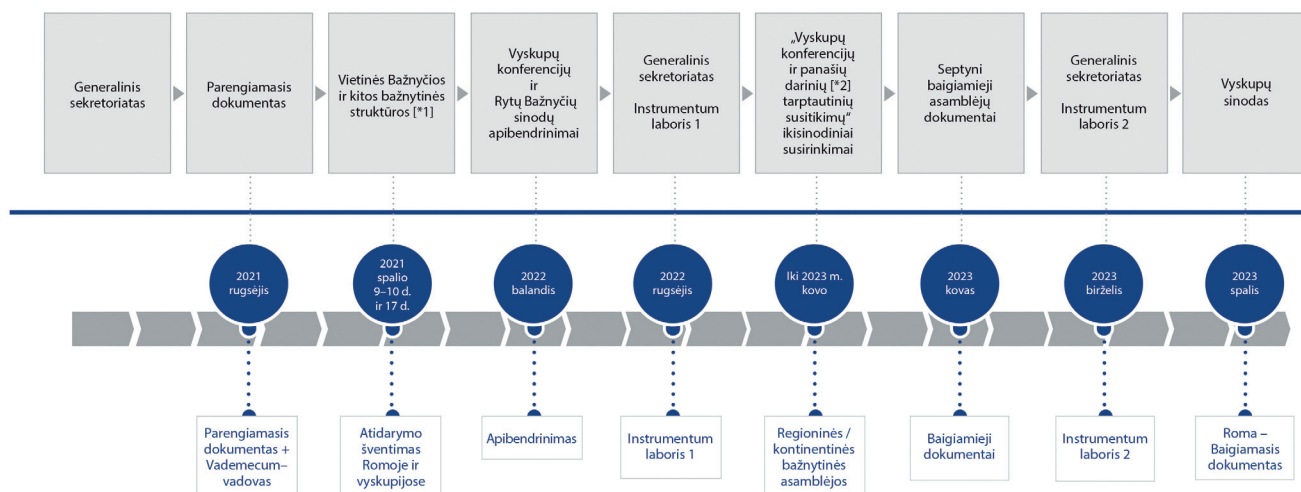
- 1) **Pagunda vesti save patiems, užuot buvus vedamiems Dievo.** Sinodalumas nėra korporatyviniai strateginiai veiksmai. Priešingai, tai – dvasinis procesas, vadovaujamas Šventosios Dvasios. Galime jausti pagundą užmiršti, kad esame keliauninkai ir tarnai Dievo mums nužymėtame kelyje. Mūsų kuklios organizacinės bei koordinacinės pastangos skirtos Dievui, vadovujančiam mums mūsų kelyje. Mes esame molis dieviškojo Puodžiaus rankose (Iz 64, 7).
- 2) **Pagunda sutelkti dėmesį į save ir savo rūpesčius.** Sinodinis procesas yra proga atsiverti, apsižvalgyti aplink, pažvelgti į dalykus iš kitų žiūros taškų ir misionieriškai pajudėti į pakraščius. Šitai reikalauja galvoti priešais akis turint ilgalaikę perspektyvą. Tai taip pat reiškia plačiau pažvelgti į visos Bažnyčios matmenis ir kelti tokius klausimus, kaip antai: koks yra Dievo planas Bažnyčiai čia ir dabar? Kaip įgyvendinti Dievo svajonę apie Bažnyčią vietiniu lygmeniu?
- 3) **Pagunda regėti vien „problemas“.** Iššūkių ir sunkumų mūsų pasauliui ir Bažnyčiai yra daug. Vis dėlto orientavimasis vien į problemas tiktai prislėgs, atims drąsą ir skatins cinizmą. Jei dėmesį telksime vien į tamsą, neišvysime šviesos. Užuot žvelgę tik į tai, kas negera, neišleiskime iš akių tų vietų, kur Šventoji Dvasia gimdo gyvybę, ir pagalvokime, kaip galime leisti Dievui veikti pilnatviškiau.
- 4) **Pagunda dėmesį telkti vien į struktūras.** Sinodinis procesas, savaime suprantama, pakvies atnaujinti struktūras įvairiais Bažnyčios lygmenimis, kad šios skatintų gilesnę bendrystę, pilnatviškesnį dalyvavimą ir vaisingesnę misiją. Sykiu sinodalumo patirtis turėtų pirmiausia koncentruotis ne į struktūras, bet į keliavimo drauge patirtį siekiant išvelgti Šventosios Dvasios įkvėptą priekį vedantį kelią. Struktūrų atsivertimas bei atnaujinimas galimas tik per nuolatinį visų Kristaus narių atsivertimą bei atsinaujinimą.
- 5) **Pagunda nežvelgti toliau regimų Bažnyčios ribų.** Gyvendami Evangelija, pasauliečiai pasaulyje, kuriame gyvena ir dirba, veikia kaip raugas. Sinodinis procesas yra metas dialogui su ekonomikos ir mokslo, politikos ir kultūros, menų ir sporto, žiniasklaidos ir socialinių iniciatyvų sričių žmonėmis. Tai – metas pagalvoti apie ekologiją ir taiką, gyvybės klausimus ir migraciją. Norėdami atlikti savo misiją pasaulyje, priešais akis turėtume turėti platesnį vaizdą. Sinodinis procesas taip pat yra proga paskatinti ekumeninę kelionę su kitomis krikščioniškosiomis denominacijomis ir geriau suprasti kitas tikėjimo tradicijas.

- 6) **Pagunda išleisti iš akių sinodinio proceso tikslus.** Žengdami Sinodo keliu, turėtume rūpintis, kad sinodinis procesas, kad ir kokios plačios apimties būtų diskusijos, išlaikytų savo tikslą įžvelgti, kokia kryptimi Dievas kviečia mus eiti. Joks sinodinis procesas neišspręs visų mūsų bėdų ir problemų. Sinodalumas yra nuostata judėti priekin bendros atsakomybės būdu, atviru svetingam bendram Dievo ilginiui subrandintų vaisių priėmimui.
- 7) **Pagunda konfliktuoti ir skaldytis.** „Tegul ir jie bus viena“ (*Jn 17, 21*). To Jėzus karštai meldė Tėvo prašydamas savo mokinių vienybės. Šventoji Dvasia veda mus į artimesnę bendrystę su Dievu ir vienas su kitu. Susiskaldymo sėklos neduoda vaisių. Bergždžia mėginti primesti savo idėjas visam Kūnui spaudimu ar diskreditavimu tų, kurie galvoja kitaip.
- 8) **Pagunda laikyti Sinodą savotišku parlamentu.** Sinodalumas tada supainiojamas su „politine kova“, kai viena pusė, kad valdytų, turi nugalėti kitą. Sinodalumo principui priešinga kurstyti priešiškas nuotaikas ar skaldančius konfliktus, keliančius pavojų Bažnyčios vienybei ir bendrystei.
- 9) **Pagunda klausytis tik tų, kurie jau įsitraukę į Bažnyčios veiklą.** Sinodinį procesą tada lengviau valdyti, tačiau galiausiai ignoruojama didelė Dievo tautos dalis.

3. Sinodo procesas

DĖL SINODINĖS BAŽNYČIOS: BENDRYSTĖ, DALYVAVIMAS IR MISIJA VYSKUPŲ SINODO XVI EILINĖ GENERALINĖ ASAMBLĖJA

[*1] Dikasterijos, pašvęstojo gyvenimo organizacijos (UISG, USG, sąjungos bei federacijos), tikinčiųjų asociacijos, aukštojo mokslo institucijos

[*2] Afrika (SECAM), Okeanija (FCBCO), Azija (FABC), Viduriniai Rytai (CPCO), Lotynų Amerika (CELAM), Europa (CCEE) ir Šiaurės Amerika (USCCB ir CCCB).

1 pav. Šioje schemoje pavaizduota visuminė sinodinio proceso tėkmė. Generalinis sekretoriatas kaip priemonę vietinėms Bažnyčioms Sinodo dieceziniam etapui įgyvendinti paskelbia *Parengiamąjį dokumentą* ir *Vademecumą*. Šio diecezinio etapo vaisiai surenkami į kiekvienos vietinės Bažnyčios apibendrinimą. Tada iš vietinių Bažnyčių gautų apibendrinimų savo apibendrinimus formuluoja vyskupų konferencijos ir Rytų Bažnyčių sinodai. *Vademecumą* ir Klausimyną (žr. 5-ąją dalį) konsultaciniams pasitarimams organizuoti bei apibendrinimams parengti taip pat gaus kitos bažnytinės struktūros, tarp jų Romos kurijos dikasterijos, Generalinių vyresniųjų sąjunga ir Tarptautinė generalinių vyresniųjų sąjunga (USG ir UISG), kitos pašvęstojo gyvenimo sąjungos ir federacijos, tarptautiniai pasauliečių judėjimai, universitetai ir teologijos fakultetai. Generalinis sekretoriatas, remdamasis iš vyskupų konferencijų, Rytų Bažnyčių sinodų ir kitų bažnytinių struktūrų, paminėtų *Episcopalis communio*, gautais apibendrinimais, parengs pirmą *Instrumentum laboris* (darbo dokumento) redakciją. Šis pirmas *Instrumentum laboris* tada bus aptartas kontinentiniuose susitikimuose (žr. 3.3 skirsnį). Remiantis kontinentiniu lygmeniu parengtais dokumentais, bus parengta antra *Instrumentum laboris* redakcija, skirta 2023 m. spalį vyksiančiai Vyskupų sinodo asamblėjai (*Vyskupų sinodo generalinis sekretoriatas*).

3.1 Diecezinis etapas

Klausymosi etapą labai praturtins diskusijos tarp parapijų, pasauliečių sąjūdžių, mokyklų ir universitetų, vienuolių kongregacijų, kaimyninių krikščioniškųjų bendruomenių, socialinių iniciatyvų, ekumeninių ir tarpreliginių sąjūdžių ir kitų grupių. Kadangi pradžią procesui duos vyskupai, įsitraukimas dieceziniu lygmeniu veikiausiai bus koordinuojamas vyskupijos vyskupo įprastiniais komunikacijos kanalais. Parapijos, turinčios parapijos pastoracinę tarybą, ir vyskupijos, turinčios vyskupijos pastoracinę tarybą, šias jau egzistuojančias „sinodines“ struktūras gali pasitelkti organizuodamos, lengvindamos ir gyvindamos sinodinį procesą vietiniu lygmeniu, jei tik bus dedamos pastangos pasiekti pakraščius ir tuos, kurių balsai retai girdimi. Tikslas yra ne vyskupijas ir parapijas apsunkinti, bet, priešingai, sinodinį procesą kūrybiškai įtraukti į vietinės Bažnyčios gyvenimą taip, kad tai skatintų artimesnę bendrystę, visapusiškesnį dalyvavimą ir vaisingesnę misiją.

Šiuo klausymosi etapu raginame žmones rinktis, drauge reaguoti į klausimų/vaizdų/scenarijų paskatas, klausytis vieni kitų, teikti individualius ir grupinius grįžtamuosius atsiliepimus, idėjas, reakcijas ir pasiūlymus. Jei aplinkybės (kaip antai, pandeminiai apribojimai ar fiziniai atstumai) tiesioginę sąveiką apsunkina, galima pasitelkti tokius bendravimo metodus kaip moderuojamos internetinės diskusijų grupės, savarankiška internetinė veikla, pokalbių (*chat*) grupės, telefoniniai skambučiai ir įvairios socialinio komunikavimo formos, taip pat popieriniai ir elektroniniai klausimynai. Apmąstymui ir dialogui skatinti galima naudotis maldų tekstais, bibliniais apmąstymais, sakraline muzika, taip pat meno, poezijos kūriniais ir t. t.

Diecezinis etapas parapijoms ir vyskupijos teikia galimybę susitikti, drauge patirti bei išgyventi sinodinę kelionę, per tai atrandant ar išplėtojant vietiniame kontekste tinkamiausius sinodinius įrankius ir būdus, galop tapsiančius nauju vietinių Bažnyčių stiliumi sinodalumo kelyje.

Tad šis Sinodas ne tik laukia atsiliepimų, galinčių padėti 2023 m. spalį Romoje vykšančiam Vyskupų sinodo asamblėjai, bet ir trokšta skatinti bei plėtoti *sinodalumo* praktiką bei patirtį šio proceso ir tolesnės kelionės metu. Esama puikių išteklių, sukauptų vietinių Bažnyčių, jau pasukusių šiuo keliu, kaip antai, *Metodologinės gairės Lotynų Amerikos vyskupų konferencijos bažnytinei asamblėjai*, *Australijos plenarinė taryba* ir kiti *esminiai dokumentai*. Raginame susipažinti su šiais ištekliais, galinčiais suteikti įkvėpimo ir padėti jums dirbti savo vietinėje Bažnyčioje.

3.2 Vyskupų konferencijų ir Rytų Bažnyčių sinodų vaidmuo

Diecezinį etapą užbaigus vyskupijos ikisinodiniu susitikimu ir dieceziniu apibendrinimu, vyskupų konferencijos ir Rytų Bažnyčios sinodai surinks iš vyskupijų bei eparchijų gautą medžiagą ir grįžtamuosius atsiliepimus bei parengs apibendrinimus, prideramai atspindinčius dalyvių vietiniu lygmeniu indėlių. Vyskupų konferencijos ir Rytų Bažnyčių sinodai šį platesnį apibendrinimą turėtų apsvarstyti ir parengti savo pačių ikisinodiniame susitikime.

Šie apibendrinimai tada bus pagrindas pirmai *Instrumentum laboris* redakcijai, kurią paskelbs Vyskupų sinodo generalinis sekretoriatas, parengti.

3.3 Kontinentinis etapas

Šis pradinis *Instrumentum laboris* bus „darbo dokumentas“ septyniems žemyniniams susitikimams: Afrikos (SECAM), Okeanijos (FCBCO), Azijos (FABC), Vidurinių Rytų (CPCO), Lotynų Amerikos (CELAM), Europos (CCEE) ir Šiaurės Amerikos (USCCB ir CCCB).

Šie septyni tarptautiniai susitikimai savo ruožtu parengs septynis *Baigiamuosius dokumentus*, tapsiančius pagrindu antrai *Instrumentum laboris* redakcijai, kuria bus naudojama 2023 m. spalį vyksiančioje Vyskupų sinodo asamblėjoje, parengti.

3.4 Vyskupų sinodo asamblėja

Vyskupai ir auditoriai drauge su Šventuoju Tėvu popiežiumi Pranciškumi 2023 m. spalį Romoje susirinks į Vyskupų sinodo asamblėją. Jie kalbės ir vieni kitų klausysis remdamiesi vietiniu lygmeniu prasidėjusiu sinodiniu procesu. Vyskupų sinodo tikslas yra ne nustelbti vyskupijų, vyskupų konferencijų, Rytų Bažnyčių sinodus ir kontinentinius etapus, bet, priešingai, visuotiniu lygmeniu išgirsti Šventosios Dvasios, kalbėjusios visoje Bažnyčioje, balsą.

3.5 Įgyvendinimo etapas

Kadangi Sinodas siekia skatinti naują bendrystės, dalyvavimo ir Bažnyčios misijos vykdymo stilių, įgyvendinimo tarpsnis yra esminis momentas norint toliau drauge žengti sinodalumo keliu. Šis įgyvendinimo etapas yra skirtas pasiekti visas vietines Bažnyčias pasaulyje, kad sinodinis procesas visoje Dievo tautoje būtų ir išvykimo, ir atvykimo taškas (EC, 7). Šiuo atžvilgiu prisidėti gali diecezinis kontaktinis asmuo (ar asmenys), taip pat kiti asmenys bei struktūros, kurios buvo įsitraukusios į diecezinį etapą, įskaitant vyskupijos pastoracinę tarybą, kunigų tarybą ir parapijų pastoracines tarybas.

Viliamės, jog sinodinio proceso patirtis taps nauju pavasariu įsiklausant, įžvelgiant, vedant dialogą ir priimant sprendimus, kad visi Dievo tautos nariai, vadovaujami Šventosios Dvasios, galėtų geriau drauge keliauti vieni su kitais ir su visa žmonių šeima.

4. Kelionė sinodiniu keliu vyskupijose

4.1 Dieceziniam etapui numatyti dalykai

Šis pirmasis sinodinio proceso etapas sudaro kitų etapų pagrindą. Dieceziniame etape siekiama ne tik paprasčiausiai atsakyti į klausimą, bet ir kuo daugiau žmonių suteikti galimybę išgyventi tikrą *sinodinę patirtį* klausantis vienas kito, drauge keliaujant vadovaujant Šventajai Dvasiai.

Dievo Dvasia, nušviečianti ir įgyvendinanti šį keliavimą drauge, yra ta pati Dvasia, kuri darbuojasi Jėzaus apaštalams patikėtoje misijoje. Šventoji Dvasia darbuojasi visose mokinių kartose, jiems klausantis Dievo žodžio ir jį praktiškai įgyvendinant. Kristaus siųstoji Dvasia ne tik patvirtina Jėzaus evangelijos tęstinumą, bet ir nušviečia kaskart naujas Dievo žodžio gelmes bei įkvepia reikiamus sprendimus, kurie palaiko Bažnyčios kelionę ir suteikia jėgų jos misijai (plg. Jn 14, 25–26; 15, 26–27; 16, 12–15) (*PD*, 16).

Parengiamajame dokumente iškeliami du Rašto „įvaizdžiai“, galintys įkvėpti mūsų kelionę kuriant sinodinę Bažnyčią. Pirmasis įvaizdis kyla iš „bendruomeninės scenos“, kuri nuolat lydi evangelizacijos kelionę nuo Jėzaus skelbimo tarnystės: čia kiekvienam tenka savo vieta – miniai, apaštalams ir Viešpačiui (*PD*, 17–21). Antrasis įvaizdis siejamas su Šventosios Dvasios patirtimi, kai Petras ir ankstyvoji bendruomenė atpažįsta riziką nustatyti nepateisinamas ribas tikėjimo dalininkams (*PD*, 22–24). Raginame jus apmąstyti šiuos du įvaizdžius kaip sinodinį procesą maitinantį ir įkvėpiantį šaltinį.

Evangelijoje nuolat liudijama apie Jėzaus nuostatą eiti pas žmones, kurie yra nušalinti, marginalizuoti ir užmiršti. Jėzaus tarnystę lydi bendras bruožas – tikėjimas visuomet kyla tuomet, kai žmonės vertinami: girdimas jų šauksmas, jiems padedama įveikti sunkumus, vertinamas jų atvirumas, jų orumas patvirtinamas Dievo akyse ir atkuriamas bendruomenėje. Panašiai kaip Petrą perkeitė jo patirtis su Kornelijumi, mes taip pat turime leisti perkeičiami per tai, į ką mus kviečia Dievas. Sinodiniame procese Dievas veda mus bendru atsivertimo keliu per tai, ką mes patiriame būdami vieni su kitais. Dievas pasiekia mus per kitus, o kitus pasiekia per mus – ir dažnai tai vyksta nuostabiais būdais.

Kad tai įvyktų, reikia stengtis prasmingai įtraukti kuo daugiau žmonių. Tai yra pirmoji vyskupijos kontaktinių asmenų/referentų atsakomybė – jie skiriami animuoti sinodinio proceso diecezinį etapą ir jam vadovauti. Nebūtų naudingas paviršutiniškas ar griežtai suprogramuotas referentų darbo indėlis, nereprezentuojantis turtingos žmonių patirties, neatspindintis patirčių platumo ir įvairovės.

Šia prasme diecezinis etapas turėtų prasidėti randant veiksmingiausias būdas, kaip siekti kuo platesnio žmonių dalyvavimo. Mes turime asmeniškai leisti į gyvenimo periferijas, pasiekti tuos žmones, kurie paliko Bažnyčią, kurie retai praktikuoja tikėjimą ar jo visai nepraktikuoja, išgyvena skurdą ar marginalizaciją, pabėgėlius, nušalintuosius, bebalsius ir pan.

Sinodinio proceso šerdis yra įkvėptiems Dievo žodžio klausytis Dievo klausantis vienas kito. Mes klausomės vienas kito, kad geriau girdėtume Šventosios Dvasios balsą, bylojantį mūsų šiandienos pasaulyje. Tai gali įvykti ir per vieną susitikimą, tačiau mes stipriai raginame surengti kelis susitikimus, kurie geriau leistų sukurti interaktyvią dalijimosi atmosferą, žmonėms labiau susipažinti tarpusavyje, pasitikėti vienas kitu ir pajauti, kad jie gali laisviau kalbėtis ir taip išgyventi tikrai sinodinę keliavimo drauge patirtį. Greta formalesnių kalbėjimosi ir klausymosi aspektų, svarbu, kad susirinkimuose būtų ir neformalių momentų. Pilgrimystė, grupinė veikla, meninė išraiška ar net kavos pertraukėlė gali padėti kurti bendrystės jausmą per gyvenimiško pasidalijimo patirtį.

Kaip vyks šie susitikimai, priklausys nuo vietos aplinkybių. Galimi jungtiniai kelių parapijų susitikimai, gali tarpusavyje susitikti tarnysčių atstovai, pavyzdžiui, sveikatos apsaugos sielovados ar katalikiškojo švietimo, taip pat vienuolių bendruomenės, pasauliečių judėjimai ir ekumeninės grupės.

Klausimai bei impulsai, siūlomi čia pateiktame klausimyne (5 dalis), skirti inicijuoti ir animuoti šią dalijimosi ir klausymosi patirtį. Nekeliamas tikslas atsakyti į visus klausimus, siūloma pasirinkti svarbiausius jūsų vietos aplinkai. Raginame jus pateikti ir kitus klausimus. Bendras orientyras yra tokie klausimai, kurie labiau kviečia dalytis asmeninėmis istorijomis ir tikro gyvenimo patirtimis, o ne bendrauti „doktrinos teiginiais“. Penktoje dalyje pateikiami pavyzdžiai.

Grižtamojo ryšio atsiliepimai, gaunami per klausymosi procesą, turėtų būti apibendrinami raštu pateikiant „apibendrinimą“ („sintezę“). Kaip paaiškinama kelio schemeje (4.4 dalis), kiekvieną kartą vyskupijoje vykstant susirinkimui ar atsakant į šiame *Vademekume* išskeltus klausimus (5 dalis), turi būti pateikiamas apibendrinimas. Taip pat apibendrinimą raštu reikės atlikti kiekvienoje vyskupijoje, po to savo ruožtu apibendrinimą pateiks vyskupų konferencija. Kiekvienu lygmeniu rašomais apibendrinimais nesiekama protoliškai atspindėti visko, kas buvo pasakyta, ar atlikti akademinę analizę. Apibendrinimas veikiausiai yra įžvalgos aktas, pasirinktinai užrašant tai, kas galėtų būti naudinga kitam sinodinio proceso etapui, ir nusiunčiant į vyskupiją (kai pasitarimai vyksta vyskupijoje)

ar eventualiai į vyskupų konferenciją (kai rašomas visos vyskupijos sintetinis apibendrinimas). Šia prasme apibendrinimas neapsiriboja ataskaita apie bendras tendencijas ir sąlyčio taškus, jis taip pat iškelia jaudinančius aspektus, įkvepia originalų požiūrį ar atveria naują horizontą. Apibendrinime ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas balsams tų žmonių, kurių nedažnai klausomasi, ir integruojama tai, ką galėtume pavadinti „mažumos ataskaita“. Grįžtamojo ryšio atsiliepimuose turėtų būti pabrėžiamos ne vien pozityvios patirtys, bet ir keliami iššūkiai bei nušviečiamos negatyvios patirtys, siekiant tikroviškai atspindėti visa, ko buvo klausomasi. Apibendrinime turėtų būti perteikta kas nors iš vietinių susirinkimų *patirties*: dalyvių nuostatos, džiaugsmas ir iššūkiai drauge angažuojantis ir siekiant įžvalgos.

Šiuose vietiniuose susirinkimuose gaunami grįžtamojo ryšio atsiliepimai po to bus apibendrinami vyskupijos lygmens apibendrinime. Tas sintetinis apibendrinimas, kurį kiekviena vyskupija pateiks po klausymosi ir įžvalgos darbo, sudarys konkretų įnašą į visos Dievo tautos kelionę. Ji gali pasitarnauti kaip naudingas dokumentas atpažįstant tolesnius žingsnius vietinei Bažnyčiai keliant sinodalumo keliu. Svarbu kondensuotai apibendrinti maldos ir apmąstymo vaisius maksimaliai *dešimties puslapių* apimtimi, ir tai padės organizuoti kitus sinodinio proceso etapus. Prie vyskupijos apibendrinimo gali būti pateikti ir kiti jos turinį grindžiantys ir palydintys tekstai.

Kiekvienos vyskupijos ar eparchijos apibendrinimas bus perduodamas vyskupų konferencijoms arba Rytų Bažnyčių sinodams. Savo ruožtu šios struktūros iš vyskupijų ar eparchijų gautų apibendrinimų pagrindu parengs savo sintetinį apibendrinimą, besivadovaudamos ta pačia čia aprašyta įžvalgos dvasia. Vyskupų konferencijos ir Rytų Bažnyčių sinodai tuomet perduos savo parengtus apibendrinimus į Vyskupų sinodo Generalinį sekretoriata, kuriame, remiantis tuo, kuo buvo pasidalyta ir kas patirta vietiniu lygmeniu, bus rengiama pirmoji darbo dokumento (*Instrumentum laboris*) redakcija.

4.2 Vyskupų vaidmuo sinodiniame procese

Sinodalumas neegzistuoja be Petro įpėdinio pirmininkaujamos Vyskupų kolegijos pastoracinio autoriteto, taip pat be kiekvieno diecezinio vyskupo pastoracinio autoriteto jam patikėtoje vyskupijoje. Vyskupų tarnystė yra būti ganytojais, mokytojais ir šventosios liturgijos kunigais. Jų įžvalgos charizma kviečia juos būti autentiškais Bažnyčios tikėjimo saugotojais, aiškintojais ir liudytojais. Viena ir vienintelė Katalikų Bažnyčia yra vietinėse Bažnyčiose ir kyla iš jų (LG, 23). Sinodinio proceso pilnatvė galima tik įsitraukiant vietinėms Bažnyčioms, ir tam reikia asmeninio diecezinio vyskupo įsitraukimo. „Šio katalikiškumo dėka kiekviena dalis praturtina kitas ir visą Bažnyčią savo turimomis dovanomis. Šitaip visuma ir paskiros dalys auga, tarpusavyje bendraudamos ir siekdamos pilnatvės vienybėje“ (LG, 13). Vietinių Bažnyčių įvairovė, jų aplinka ir kultūra įneša į visumą skirtingas dovanas ir praturtina visą Kristaus Kūną. Tai yra raktas suprasti Bažnyčios sinodalumo kelią.

Diecezinio vyskupo pirminis vaidmuo šiame sinodiniame procese yra padėti išgyventi visai Dievo tautai sinodinę patirtį kelionėje į labiau sinodinę Bažnyčią. Dieceziniam vyskupui tenka esminis vaidmuo klausytis Dievo tautos savo vyskupijos Bažnyčioje. Įkvėptas Šventosios Dvasios vyskupas gali atpažinti vaisingiausius procesus, kaip savo vyskupijoje klausytis Dievo tautos einant sinodalumo keliu, į kurį leidosi visa Bažnyčia. Vykdyti šią užduotį dieceziniam vyskupui padeda jo skiriamas vyskupijos kontaktinis asmuo/referentas ar komanda. Drauge jie gali maldingai siekti įžvalgos. Vyskupas raginamas imtis aktyvaus vaidmens sinodinio proceso dieceziniame etape. Jo įsitraukimas turėtų puoselėti atvirą dialogą Dievo tautos įvairovėje.

Jei organizavimo procese tai naudinga, vyskupas gali siekti gauti grįžtamojo ryšio atsiliepiamų ar kitų žmonių dalyvavimo. Vyskupas kviečiamas komunikuoti su atitinkamomis vyskupijos institucijomis, organizacijomis ir struktūromis, tarp jų vyskupijos pastoracine taryba, kunigų taryba, parapijomis, vienuolinėmis bendruomenėmis, pasauliečių judėjimais, įvairiomis sielovados tarnystėmis (pvz., mokyklose ar ligoninėse) ir diecezinėmis komisijomis, siekdamas paraginti juos dalyvauti sinodiniame procese, ir prireikus prašyti jų pagalbos. Vyskupo įgaliojamas kontaktinis asmuo/referentas/ai gali tiesiogiai komunikuoti su parapijų koordinatoriais ir kitomis vietinėmis bendruomenėmis parengdamas ir skatindamas konsultacinių pasitarimų procesą.

Tuo pat metu vyskupas gali užtikrinti, kad būtų skirti atitinkami ištekliai bei priemonės, tarp jų finansiniai, logistikos, techniniai ir personalo. Vyskupui taip pat tenka vaidmuo raginti įvairių grupių ir asmenų įsitraukimą, kad sinodinis procesas pasižymėtų tikro bendradarbiavimo pastangomis, skatintų platų tikinčiųjų dalyvavimą ir remtųsi visapusiška Dievo tautos įvairove: apimtų kunigus, diakonus, pašvęstuosius vyrus bei moteris ir pasauliečius. Šiuo atžvilgiu gyvybiškai svarbi parama gali būti tos vyskupijos

struktūros, kurios jau dabar siekia įgyvendinti sinodalumą, ypač vyskupijos pastoracinė taryba, kunigų taryba, parapijų pastoracinės tarybos ir kt.

Vyskupas gali parengti asmeninį laišką ar vaizdo žinią, ragindamas visus vyskupijos žmones dalyvauti klausymosi, dialogo ir pasitarimo procese. Rekomenduojama, kad sinodinio proceso diecezinis etapas būtų atidaromas ir uždaromas liturginiu šventimu, kuriam vadovautų vyskupas.

Per konsultacinių pasitarimų procesą pagrindinis vyskupo vaidmuo yra klausytis. Nors asmeninis diecezinio vyskupo įsitraukimas į klausymosi procesą gali reikštis įvairiai, jis raginamas dalyvauti ir būti dėmesingas tikinčiųjų balsui. Šalia dalyvavimo visoje vyskupijoje vykstančiose vietinėse klausymosi sesijose, vyskupas savo nuožiūra gali sušaukti *ad-hoc* mažus bendruomenių susirinkimus, kviesdamas atstovus iš įvairių vyskupijos lygmenų, ypač atsižvelgdamas į esančius periferijose. Negana to, jis taip pat gali klausytis peržvelgdamas grįžtamojo ryšio atsiliepimus iš konsultacinių pasitarimų, atpažindamas, ką Šventoji Dvasia byloja per jo sielovadai patikėtus žmones. Vyskupas turėtų reguliariai susitikinėti su vyskupijos kontaktiniu asmeniu/referentu ir apžvelgti pažangą konsultaciniuose pasitarimuose, taip pat reaguoti į iškylančius iššūkius. Reikia pasirūpinti ir užtikrinti, kad vyskupo ir dvasininkų dalyvavimas neturėtų priešingo poveikio ir neslopintų autentiško ir nevaržomo tikinčiųjų indėlio tiesiog dėl kultūrinio pagarbumo, ypač tomis aplinkybėmis, kur būta skandalingų įvykių.

Galiausiai vyskupas sušaukia vyskupijos priešsinodinį susitikimą, kuriuo užbaigiamas diecezinis etapas, ir jį organizuoja drauge su vyskupijos kontaktiniu asmeniu/referentais. Šiame susitikime siektina kuo plačiau atstovauti visai vyskupijai, drauge susirenkant, meldžiantis, klausantis, apmąstant ir įžvelgiant sinodinį kelią, kuriuo Dievo Dvasia kviečia žengti visą vyskupiją. Vyskupas, bendradarbiaudamas su vyskupijos kontaktiniu asmeniu/referentais, gali apžvelgti vyskupijos apibendrinimą prieš pristatydamas ją vyskupų konferencijai. Labai svarbu pabrėžti, kad vyskupijos apibendrinime nesiektina pateikti nei pozityvių, nei negatyvių refleksijų diecezinio vyskupo atžvilgiu. Vyskupijos sintetinis apibendrinimas veikia turėtų būti nuoširdi ataskaita apie tai, kuo buvo dalijamasi dieceziniame sinodinio proceso etape, išreiškiant Dievo tautos požiūrių bei perspektyvų įvairovę.

Suprantama, kad konsultacinių pasitarimų procesas sukels įvairių jausmų tarp atsakingųjų už sielovadą, tiek susižavėjimą ir džiaugsmą, tiek nuogaštavimą, baimę, netikrumą ar net skeptiškumą. Tokios įvairios reakcijos dažnai lydi sinodinę kelionę. Vyskupai gali pripažinti vyskupijoje kylančias mišrias reakcijas, taip pat drąsinti būti atviriems Šventajai Dvasiai, kuri dažnai darbuojasi nuostabiais ir gaivinančiais būdais. Vyskupas, būdamas geras savo kaimenės ganytojas, yra kviečiamas eiti Dievo tautos priešakyje, būti centre tarp žmonių ir sekti iš paskos, užtikrindamas, kad nė vienas nėra paliekamas ar pametamas.

4.3 Kunigų ir diakonų vaidmuo sinodiniame procese

Kunigų ir diakonų tarnystei gyvybiškai svarbios dvi sąsajos: viena, ryšys su dieceziniu vyskupu, o kita – su jų sielovadai patikėtais žmonėmis. Taigi vietinėje Bažnyčioje esanti dvasininkija padeda palaikyti ryšį tarp vyskupo ir tikinčiųjų, kuriems ji tarnauja. Dėl to kunigams ir diakonams tenka svarbus vaidmuo drauge keliaujant Dievo tautoje ir susivienijus su vyskupu tarnaujant tikintiesiems. Jie gali vyskupo vardu palaikyti ryšį su žmonėmis, taip pat atstovaudami žmonėms komunikuoti su vyskupu. Jie yra bendrystės ir vienybės veikėjai statydamiesi Kristaus Kūną, būdami Bažnyčios šerdyje ir padėdami tikintiesiems drauge keliauti. Dvasininkai yra taip pat atsinaujinimo šaukliai, jie atidžiai stebi kaimenėje kylančius poreikius ir parodo, kaip Šventoji Dvasia atveria naujus kelius. Galiausiai jie yra maldos vyrai, skatinantys tikrą *dvasinę* sinodalumo patirtį, kad Dievo tauta būtų atidesnė Šventajai Dvasiai ir galėtų drauge klausytis Dievo valios.

Šia prasme kunigams ir diakonams tenka kertinis vaidmuo lydint visą Dievo tautą sinodalumo keliu. Gyvybiškai svarbios jų pastangos skatinti ir praktiškai įgyvendinti platesnį sinodalumą Kristaus Bažnyčioje. Kunigai ir diakonai gali padėti įsisaugoti Bažnyčios sinodinę prigimtį ir parodyti sinodalumo reikšmę parapijose, tarnybose ir judėjimuose, kuriuose jiems tenka tarnauti. Kunigai ir diakonai taip pat kviečiami palaikyti, drąsinti, skatinti ir įgalinti diecezinio etapo įgyvendinimą vietinės Bažnyčios sinodiniame procese. Tam jie pasitelkia vyskupijoje įsteigtas institucijas, tokias kaip vyskupijos pastoracinė taryba, kunigų taryba ir parapijų pastoracinės tarybos. Itin ragintina, kad įsitrauktų vietinių Bažnyčių „sinodinės“ institucijos, ypač kunigų taryba ir pastoracinė taryba (PD, 31). Bažnyčiai einant sinodalumo keliu, „gali atsiskleisti, koks reikšmingas indėlis tenka dalyvavimą įgalinančioms institucijoms dalinėje Bažnyčioje – iš jų gali laipsniškai formuotis sinodinė Bažnyčia (EC, 7).

Kunigai ir diakonai gali rasti naujų ir kūrybingų būdų, kaip puoselėti tikrai *sinodinę* patirtį tarp tikinčiųjų pasauliečių, siedami tai su diecezinio vyskupo ir kontaktinio asmens/referento sinodiniam procesui numatytomis iniciatyvomis. Verta pažymėti, kad sinodinio proceso dieceziniame etape vykdomi konsultaciniai pasitarimai yra koordinuojami diecezinio vyskupo ir skiriami „kunigams, diakonams ir jų Bažnyčių tikintiesiems pasauliečiams, tiek individualiai, tiek susibūrusiems į draugijas, taip pat apimant pašvęstųjų vyrų ir moterų vertingą indėlį“ (EC, 7).

Parengiamajame dokumente aptariant Jėzaus tarnystę teigiama: „Apaštalų išrinkimas nėra privilegija, pasižyminti išskirtine galios pozicija ir atskyrimu, bet įtraukios tarnystės, laiminimo ir bendrystės malonė. Prisikėlusio Viešpaties Dvasios dovanos dėka jiems skirta saugoti Jėzaus vietą jo nepavadojant: nefiltruoti jo buvimo, bet palengvinti susitikimą su juo“ (PD, 19). Taip visa dvasininkija, per Šventimus apdovanota šventomis

dovanomis ir charizmomis, atlieka labai svarbų vaidmenį laiduodami, kad ši sinodinė patirtis būtų tikras susitikimas su prisikėlusiu Kristumi, grįstas malda, maitinamas Eucharistijos šventimu ir įkvėptas Dievo žodžio klausymosi.

4.4 Kelio schema (diecezinio etapo planavimo pavyzdžiai)

Klausymosi ir dialogo etape užduotys kiekvienoje vyskupijoje skirsis priklausomai nuo vietinių veiksmų. Numatomi šie bendri žingsniai:

1. Vyskupijos kontaktinio asmens/referento(ų) paskyrimas

Kiekviena vyskupija turėtų parinkti vieną ar du asmenis kaip kontaktinius asmenis/referentus. Priede A išsamiai numatomos šių kontaktinių asmenų atsakomybės ir pareigautini bruožai. Idealiu atveju paskiriami du asmenys, kurie kartu vadovauja. Jeigu skiriamas daugiau nei vienas kontaktinis asmuo, rekomenduojama, kad būtų paskirta moteris ir vyras. Kontaktinio asmens pareigos gali būti vykdomos be atlyginimo arba atlygintinai, šį vaidmenį gali atlikti asmuo ar asmenys, jau dirbantys vyskupijoje. Vyskupijos kontaktiniai asmenys gali būti kunigai, vienuoliai ar pasauliečiai. Vyskupijoje gali būti svarstoma apie galimą kontaktinių asmenų vaidmenį tęsiant kelionę sinodalumo keliu vyskupijoje iki 2023 m. spalio ir vėliau.

2. Sinodinės komandos sudarymas

Vyskupijos kontaktiniam asmeniui/asmenims veikiausiai reikės bendradarbiauti su komanda, kuri gali būti suburta tiek atviru procesu, žmonėms pareiškus susidomėjimą, tiek diecezinio vyskupo paskyrimu. Rekomenduotina, kad į vyskupijos sinodinę komandą būtų įtraukti atstovai iš parapijų, judėjimų, vyskupijos tarnybų ir vienuolinių bendruomenių. Jie gali būti suburti kaip patariamoji arba darbo grupė, padedanti vyskupijos kontaktiniam asmeniui. Pasibaigus sinodo dieceziniam etapui, vyskupijos sinodinė komanda, bendradarbiaudama su dieceziniu vyskupu, gali toliau skatinti bei įgyvendinti sinodalumo kelią vyskupijoje.

3. Vyskupijos kelio įžvalga

Parengiamajame dokumente ir Vademekume pateikiama informacija apie dabartinį sinodą, taip pat siūlomos gairės, kaip organizuoti konsultacinių pasitarimų procesą. Šiuos dokumentus galima skirtingai taikyti įvairiose aplinkose atsižvelgiant į aktualią tikrovę ir iššūkius vietinėje Bažnyčioje bei visuomenėje, taip pat į tuo metu vykstančius ar neseniai vykusius sinodinius procesus. Remiantis šiais dokumentais, galima apmąstyti ir atpažinti svarbiausias dėmesio reikalaujančias sritis vyskupijoje.

4. Dalyvavimo procese planavimas

Kiekviena vyskupija turėtų siekti ko platesnio dalyvavimo ir įsitraukimo įvairiose platformose. Tai galėtų būti parapijos lygmens susitikimai – tarpparapiniai susitikimai, mokyklinės grupės, vietinės draugijos bei asociacijos, virtualios platformos, specialios kalbinės grupės, taip pat tinkamos priemonės pasiekti nuo Bažnyčios nutolusius žmones. Idealiu atveju turėtų būti sudaryta galimybė skirtingoms žmonių grupėms klausytis vieniems kitų. Reikia numatyti ir skirti konsultacinių pasitarimų procesui reikalingus išteklius bei priemones, įskaitant bendrą biudžetą, patalpas ir virtualias *online* platformas. Tarp vyskupijų gali būti organizuojami solidarumo ryšiai, siekiant finansinės pagalbos ir reikiamų žmogiškųjų išteklių.

5. Sinodo konsultacinių pasitarimų grupių koordinatorių parengimas

Vyskupijos sinodo komanda gali dirbti per koordinatorius ir taip visoje vyskupijoje įgyvendinti sinodinius konsultacinius pasitarimus. Pavyzdžiui, parapijos koordinatorius bendradarbiaudamas su parapijos komanda gali prižiūrėti sinodinį konsultacinį pasitarimą parapijoje. Visus koordinatorius reikia supažindinti su sinodinio proceso dvasia, tikslais ir nuostatomis, jiems turi būti prieinami svarbiausi išteklių, tarp jų šis *Vademekumas* ir sinodo interneto svetainė. Koordinatoriai bendraudami su vyskupijos sinodine komanda gali atpažinti ir planuoti tinkamiausius procesus savo grupėms.

6. Orientacinis seminaras vyskupijos sinodinei komandai ir vietiniams koordinatoriams

Kadangi vyskupijos žmonės veikiausiai turi skirtingą sinodalumo supratimą bei patirtis, gali būti rengiami ugdymo seminarai, pateikiant žmonėms orientyrus apie sinodalumą ir suteikiant jiems pamatinių žinių bei kompetencijos apie sinodo procesus. Tarp tokių įgūdžių gali būti sinodo konsultacinių susitikimų vedimas, ir šis ugdymas yra savaimė vertingas dabartinio sinodinio proceso rezultatas. Priede B pateikiamas planas, kaip gali būti vedamas tipinis konsultacinis susitikimas. Svarbiausia pritaikyti tinkamus metodus, padedančius atidžiai klausytis, autentiškai dalintis ir siekti bendros dvasinės įžvalgos. Daugiau išteklių galima rasti sinodo interneto svetainėje.

7. Komunikuoti su visais

Siekiant supažindinti su sinodu ir paraginti kuo plačiau jame dalyvauti, apie sinodą gali būti viešai skelbiama, paaiškinant jo reikšmę bei tikslus ir pranešant, kaip žmonės gali jame dalyvauti. Viešinimo medžiagos pavyzdžiai pateikiami interneto svetainėje.

8. Sinodo konsultacinio proceso įgyvendinimas, stebėjimas ir vedimas

Tinkamai pasirengus gali būti pradamas sinodo konsultacinis procesas. Šio etapo šerdis yra visoje vyskupijoje vykstantys sinodiniai konsultaciniai pasitarimai. Šis diecezinis sinodo etapas gali būti atidaromas liturgijos šventimu, meldžiant Šventosios Dvasios, kad ji vadovautų visam procesui. Šiame dieceziniame etape vyskupijos kontaktinis asmuo turėtų palaikyti reguliary kontaktą su konsultacinio pasitarimo grupių koordinatoriais visoje vyskupijoje ir stebėti pažangą, prireikus suteikti paramą, padėti keistis idėjomis, geriausiomis praktikomis ir grįžtamojo ryšio atsiliepimais. Turėtų būti nustatoma data, iki kurios pateiktini grįžtamieji atsiliepimai po konsultacinių susitikimų; jais pagal pateikiamas gaires bus naudojamosi rengiant vyskupijos sintetinį apibendrinimą.

9. Vyskupijos ikisinodinis susitikimas

Labai rekomenduojama, kad konsultacinis procesas vyskupijoje būtų pabaigtas vyskupijos ikisinodiniu susitikimu, apimančiu liturginį šventimą. Turi būti kviečiama kuo plačiau atstovauti vyskupijai, siekiant drauge melstis, klausytis, apmąstyti ir atpažinti sinodinį kelią, kuriuo Dievo Dvasia kviečia keliauti visą vyskupiją. Priede C pateikiami pasiūlymai, kaip organizuoti šį susitikimą.

10. Diecezinio apibendrinimo (sintezės) parengimas ir pateikimas

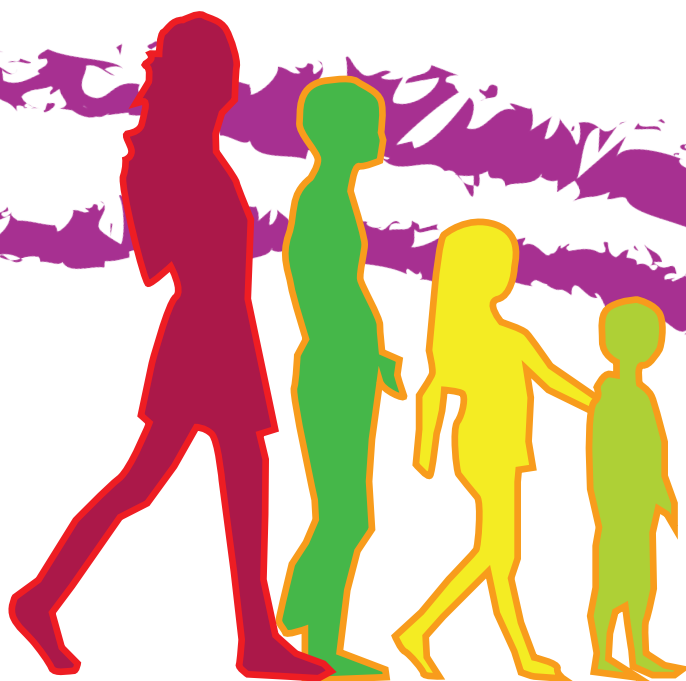
Galiausiai turi būti rengiamas vyskupijos sintetinis apibendrinimas, grindžiamas iš visos vyskupijos surinktais atsiliepimais, taip pat ikisinodinio susitikimo rezultatais. Priede D pateikiamas rekomenduojamas planas. Šis apibendrinimas turi būti nustatytu laiku pateikiamas vyskupų konferencijai. Parengtas apibendrinimas turi būti viešai paskelbtas vyskupijoje. Vyskupijos kontaktinis asmuo/asmens turi eiti šias pareigas per visą sinodinį procesą, bent iki 2023 m. spalį būsimos Vyskupų sinodo asamblėjos; jie gali

eiti šias pareigas ir po šios datos. Tolesniuose dabartinio sinodo etapuose jie galės padėti bendrauti vyskupų konferencijoms, pasitarnauti kontinentiniuose susitikimuose, taip pat padės vyskupijai likti įsitraukusiai į sinodinį procesą. Prireikus galės pasirūpinti švelniu pereinamuoju procesu įgyvendinant pasiūlymus, iškeltus per konsultacinius susitikimus vyskupijoje. Šis sinodinis procesas iš tikrųjų yra ne pabaiga, bet nauja pradžia.

4. 5 Sinodinės patirties elementai

4.4 dalyje išvardyti žingsniai gali būti taikomi kaip orientyrai. Diecezinis etapas apima panašias „sudedamąsias dalis“ kaip Vyskupų sinodo asamblėja, 2023 m. spalį vyksianti Romoje. Šie elementai yra: pradžia žymintis liturgijos šventimas, susirinkimas dideliu sambūriu, maži grupių susitikimai, tylos ir maldos momentai, neformalūs pašnekesiai, bendros patirtys (pvz., piligrimystė, meninė raiška ir patirtys su pažeidžiamais, neįgaliais ir senais žmonėmis), taip pat liturginis šventimas pabaigoje. Šie pagrindiniai elementai gali būti lengvai pritaikomi prie vietos aplinkybių ir puoselėti vaisingą sinodinę patirtį jūsų vietinėje Bažnyčioje, atsižvelgiant į 2 dalyje aprašytus principus bei nuostatas, taip pat ir gresiančius žabangus.

5. Ištekliai ir priemonės sinodiniam procesui organizuoti

5.1 Diecezinio sinodinio proceso metodologija

Kiekviena vyskupija gali pati surasti tinkamiausius būdus Dvasios vadovaujamai savo žmonių sinodinei patirčiai įgalinti. Ypatingas dėmesys skirtinas tiems, kurių balsas praeityje nebuvo girdimas. Kaip tai padaryti, Sinodo internetinėje svetainėje pateikta patarimų bei išteklių.

Kaip minėta pavieniai žmonės ir grupės raginami dalyvauti Sinode per savo vietinę Bažnyčią. Tačiau individai ir grupės savo mintis ir pasiūlymus taip pat gali pateikti tiesiai Vyskupų sinodo generaliniam sekretoriatui.

Kiekvienoje vietinėje Bažnyčioje susirinkimai organizuoti taip, kad skatintų kuo vaisingesnę sinodinę patirtį vietiniame kontekste. Idealiu atveju tai pačiai dalyvių grupei reikėtų surengti daugiau nei vieną šių „sinodinių konsultacinių susitikimų“, kad jie galėtų labiau įsigilinti, o jų dialogas būtų turtingesnis. Siekiant išklaudyti daugiau žmonių ir apimti didesnę požiūrių bei patirčių įvairovę, taip pat galima burti naujas grupes.

Asmenys taip pat gali teikti savo konsultacinius atsiliepimus tiesiogiai vyskupijai. Kad pareikštus požiūrius būtų galima įtraukti į diecezinį apibendrinimą, būtina išplatinti atitinkamą informaciją ir medžiagą dėl individualių konsultacinių atsiliepimų. Labiau nei individualūs indėliai skatintinos sinodinio proceso bendruomeninės patirtys, nes jos geriau atspindi ėjimo drauge sinodinę dvasią. Šiuo atžvilgiu tiems, kurie pageidauja prisidėti individualiai, siūlytinos vaizdo konferencijos, vaizdinė medžiaga, Rašto apmąstymai ir maldos. Tai padės jiems glaudžiai vienytis su sinodalumo patirtimi.

Geras būdas suburti kuo daugiau žmonių iš įvairios socialinės-ekonominės aplinkos, skirtingų tautybių, amžiaus grupių ir t. t. yra sinodiniai konsultaciniai susitikimai. Dvi ar daugiau parapijų gali suplanuoti bendrų sinodinių konsultacinių susitikimų seriją. Dėmesys juose skirtinas pasidalijimui remiantis bendra reikšminga patirtimi, kaip antai, iššūkiiais, su kuriais susiduria krikščionys, buvimu Bažnyčia COVID-19 pandemijos aplinkoje ar kuo nors, kas susiję su vietiniu kontekstu. Galima sudaryti tarpparapiinę organizacinę komandą.

Taip pat raginame sinodalumo temą ir šį konsultacinį sinodinį procesą integruoti, kur įmanoma, į jau suplanuotus vietinius ar diecezinius susirinkimus ir susitikimus. Tada sinodinio proceso diecezinis etapas galės tam tikrais naujais elementais praturtinti jau esamas 2021–2022 m. pastoracines programas.

5.2 Sinodinio proceso neformalusis aspektas

Įsiklausymas vienas į kitą praturtėja vienas kito pažinimu ir bendru pasidalijimu gyvenimo patirtimi. Prieš rengiant susitikimus ir imant plėtoti dialogą, naudinga gali būti bendra veikla.

Tai, pavyzdžiui, galėtų būti bendra piligriminė kelionė, socialinės ar karitatyvinės iniciatyvos ar tiesiog pavalgymas drauge. Negana to, kad tai ne tik didintų dalyvių tarpusavio pasitikėjimą, bet ir galėtų paskatinti į dalyvavimą įsitraukti žmones, kuriuos labiau traukia ne intelektualinės diskusijos, bet praktinė veikla.

Taip elgiantis sekama Jėzaus pavyzdžiu, kai jis surinkdavo savo mokinius kartu valgyti, vaikščioti drauge ar tiesiog leisti laiką. Svarbu suteikti dalyviams užtektinai laiko ir tinkamą erdvę pasidalyti valgiu bei gėrimais, įsiklausymo vienas į kitą patirtį pratęsiant mažiau formaliu ir labiau spontanišku pasidalijimu pertraukų metu. Tai gali atverti duris vaisingesniam žmonių, mažiau patogiai besijaučiančių oficialiuose susitikimuose, dalyvavimui ar suteikti progą laisviau išsiaiškinti tam tikrus dalykus.

Dalyvavimas fizinėje, kultūrinėje, socialinėje ir karitatyvinėje veikloje gali prisidėti prie bendrystės tarp dalyvių statydinimo, atnaujinti Bažnyčią per naujas vieno su kitu brolystės patirtis.

5.3 Pagrindiniai klausimai konsultaciniams pasitarimams

Šis Sinodas kelia štai tokį pagrindinį klausimą: ***Skelbdama Evangeliją, sinodinė Bažnyčia „keliauja drauge“. Kaip „keliaujama drauge“ šiandien jūsų vietinėje Bažnyčioje? Kokius žingsnius žengti mus kviečia Dvasia, kad augtume „keliajimu drauge“? (PD, 23)***

Atsakydami į šį klausimą, esame kviečiami:

- *Prisiminti savo patirtis*: kokios mūsų vietinės Bažnyčios patirtys ateina į galvą išgirdus šį klausimą?
- *Giliau permąstyti šias patirtis*: kokius džiaugsmus jos sukėlė? Su kokiais sunkumais ir su kokiomis kliūtimis susidūrė? Kokias žaizdas jos atskleidė? Kokių įžvalgų sukėlė?
- *Surinkti vaisius pasidalijimui*: kur šiose patirtyse nuskambėjo Šventosios Dvasios balsas?

Ko Dvasia prašo iš mūsų? Kas patvirtintina, kas keistina, kokie žengtini žingsniai? Kur sutariama? Kokie keliai atsiveria mūsų vietinei Bažnyčiai?

Norint padėti žmonėms visapusiškiau atsakyti į šį pagrindinį klausimą, žemiau pateikiamos temos, išryškinančios reikšmingus „gyvojo sinodalumo“ (PD, 30) aspektus. Atsakant į šiuos klausimus, naudinga atminti, kad „keliaujama drauge“ dviem artimai tarp savęs susijusiais būdais. Pirma, keliaujame kartu vienas su kitu kaip Dievo tauta. Antra, kaip Dievo tauta drauge keliaujame su visa žmonių šeima. Šios dvi perspektyvos viena kitą praturtina ir padeda bendromis pastangomis išvelgti, kokių kelių žengti artimesnės bendrystės ir vaisingesnės misijos link.

Klausimai, lydintys kiekvieną iš čia pateiktų dešimties temų, gali būti išeities taškai arba naudingos gairės. Tačiau šiais klausimais jūsų pokalbis ir dialogas neturi apsiriboti:

1. KELIONĖS BENDRAKELEIVIAI

Bažnyčioje ir visuomenėje einame tuo pačiu keliu vienas greta kito. Kas mūsų vietinėje Bažnyčioje yra tie, kurie „eina drauge“? Kas yra tie, kurie atrodo esantys atokiau? Kaip augti esame pašaukti kaip bendrakeleiviai? Kokios grupės ar kokie asmenys palikti pakraščiuose?

2. ĮSIKLAUSYMAS

Įsiklausymas yra pirmas žingsnis, tačiau tam reikalingi atviras protas ir atvira širdis be išankstinio nusistatymo. Kaip Dievas kalba per kartais mūsų ignoruojamus balsus? Kaip įsiklausoma į pasauliečius, pirmiausiai moteris ir jaunus žmones? Kas įsiklausymą palengvina ar jam trukdo? Ar tinkamai įsiklausome į tuos, kurie yra paribiuose? Kaip integruojamas pašvęstųjų asmenų indėlis? Kas riboja mūsų gebėjimą įsiklausyti, pirmiausiai į tuos, kurių pažiūros skiriasi nuo mūsų pažiūrų? Kiek erdvės suteikiama mažumų, ypač vargšų, marginalizuotųjų ar socialiai atskirtų išgyvenančių žmonių balsui?

3. KALBĖJIMAS

Visi esame kviečiami kalbėti drąsiai ir sąžiningai, t. y. laisvai, tiesiai ir artimo meilės dvasia. Kas mūsų vietinėje Bažnyčioje ir visuomenėje įgalina ar trukdo kalbėti drąsiai, atvirai ir atsakingai? Kada ir kaip pavyksta pasakyti, kas mums svarbu? Koks yra santykis su vietine žiniasklaida (ne vien katalikiškąja)? Kas kalba krikščionių bendruomenės vardu ir kaip tie kalbėtojai parenkami?

4. ŠVENTIMAS

„Keliauti drauge“ įmanoma tik remiantis bendruomeniniu įsiklausymu į Žodį ir Eucharistijos šventimą. Kaip mūsų bendruomenėje malda ir liturginiai šventimai įkvepia ir orientuoja mūsų bendrą gyvenimą ir misiją? Kaip šitai įkvepia svarbiausius sprendimus? Kaip skatiname veiklų tikinčiųjų dalyvavimą liturgijoje? Kiek erdvės suteikiama dalyvauti lektoribus ir akolito tarnybose?

5. BENDRA ATSAKOMYBĖS UŽ MŪSŲ BENDRĄ MISIJĄ

Sinodalumas tarnauja Bažnyčios misijai, kurią vykdyti pašaukti visi nariai. Kadangi visi esame mokiniai misionieriai, kaip kiekvienas pakrikštytas asmuo kviečiamas prisidėti prie Bažnyčios misijos? Kas pakrikštytiesiems trukdo veikliai misionieriauti? Kokias misijos sritis esame apleidę? Kaip bendruomenė remia savo narius, įvairiškai tarnaujančius visuomenei (socialine ir politine veikla, moksliniais tyrimais, švietimu, socialinio teisingumo skatinimu, žmogaus teisių apsauga, rūpinimusi aplinka ir t.t.)? Kaip Bažnyčia padeda šiems savo nariams misionieriškai vykdyti savo tarnystę visuomenei? Kaip išvelgiami misionieriški pasirinkimai ir kas tai atlieka?

6. DIALOGAS BAŽNYČIOJE IR VISUOMENĖJE

Dialogui reikia ištvermės ir kantrybės, tačiau jis įgalina ir tarpusavio supratimą. Kokia apimtimi įvairūs žmonės mūsų bendruomenėje susirenka dialogui? Kur mūsų vietinėje Bažnyčioje dialogas vyksta ir kokios yra dialogo priemonės? Kaip skatiname bendradarbiavimą su kaimyninėmis vyskupijomis, vietinėmis vienuolių bendruomenėmis, pasauliečių asociacijomis bei sąjūdžiais ir t. t.? Kaip sprendžiami požiūrių skirtumai, konfliktai ir sunkumai? Kokiems konkrečioms klausimams Bažnyčioje ir visuomenėje skirtinas didesnis dėmesys? Kokia yra dialogo bei bendradarbiavimo su kitų religijų tikinčiais ir žmonėmis, nepriklausančiais jokiai religijai, patirtis? Kaip Bažnyčia plėtoja dialogą su kitais visuomeniniais sektoriais – politikos, ekonomikos, kultūros, pilietinės visuomenės atstovais – ir varge gyvenančiais žmonėmis, ko iš to dialogo mokomasi?

7. EKUMENIZMAS

Ypatinga vieta sinodinėje kelionėje tenka dialogui tarp skirtingų konfesijų krikščionių, vienijamų vieno krikšto. Kokį santykį mūsų bažnytinė bendruomenė palaiko su kitų krikščioniškųjų tradicijų bei denominacijų nariais? Kas mus vienija ir kaip keliaujame drauge? Kokių vaisių gavome iš ėjimo drauge? Kokie sunkumai? Kaip žengti kitą žingsnį toje kelionėje drauge?

8. VALDŽIA IR DALYVAVIMAS

Sinodinė Bažnyčia skatina dalyvavimą ir bendrą atsakomybę. Kaip mūsų bažnytinė bendruomenė identifikuoja tikslus ir būdus, kaip tuos tikslus pasiekti, kokius žingsnius žengti? Kaip mūsų vietinėje Bažnyčioje vykdomi valdžia ir valdymas? Kaip įgyvendinama komandinis darbas ir bendra atsakomybė? Kaip atliekami vertinimai ir kas tai daro? Kaip skatinamos pasauliečių tarnybos ir pasauliečių atsakomybė? Kokių vaisių gavome sinodalumo patirčių būta vietiniu lygmeniu? Kaip vietinės Bažnyčios lygmeniu funkcionuoja sinodinės struktūros (pastoracinės tarybos parapijose ir vyskupijose, kunigų taryba ir t. t.)? Kaip dalyvavimo ir vadovavimo atžvilgiu galėtume skatinti sinodinę prieigą?

9. IŽVALGA IR SPRENDIMŲ PRIĖMIMAS

Sinodalumo stiliumi sprendimai priimami išvelgus, ką Šventoji Dvasia sako per mūsų visą bendruomenę. Kokius metodus ir procesus taikome priimdami sprendimus? Kaip juos galima pagerinti? Kaip skatinamas dalyvavimas priimant sprendimus hierarchinėse struktūrose? Ar sprendimų priėmimo metodai padeda įsiklausyti į visą Dievo tautą? Koks santykis tarp pasikonsultavimo ir sprendimų priėmimo ir kaip tai taikoma praktikoje? Kokios priemonės ir procedūros taikomos skaidrumui ir atskaitomybei skatinti? Kaip galima augti bendruomeniniu dvasiniu išvelgimu?

10. SINODALUMO UGDYMAS

Sinodalumas neatsiejamas nuo kaitos, ugdymo ir nuolatinio mokymosi. Kaip mūsų bažnytinė bendruomenė ugdo žmones būti labiau gebančius „eiti drauge“ įsiklausant vienas į kitą, prisidedant prie misijos vykdymo ir įsitraukiant į dialogą? Koks ugdymas siūlomas išvalgai skatinti ir valdyti sinodiniu būdu?

Sinodo internetinėje svetainėje pateikiama patarimų, kaip šiuos klausimus paprastai ir patraukliai kelti įvairioms žmonių grupėms. Kiekviena vyskupija, parapija ar bažnytinė grupė turėtų ne siekti aprėpti visus klausimus, bet atrasti svarbiausius jos kontekste sinodalumo aspektus bei į juos koncentruotis. Dalyviai raginami sąžiningai ir atvirai dalytis savo realaus gyvenimo patirtimis ir drauge apmąstyti, ką Šventoji Dvasia galbūt apreiškia per dalijimąsi tuo vienas su kitu.

PADEKOS ŽODIS

Nuoširdžiai dėkojame visiems, kurie šį sinodinį procesą organizuoja, koordinuoja ir jame dalyvauja. Vadovaujami Šventosios Dvasios, esame gyvieji akmenys, per kuriuos Dievas statydina Bažnyčią, kokios jis trokšta trečiajame tūkstantmetyje (plg. *1 Pt 2, 5*). Švenčiausioji Mergelė Marija, apaštalų Karalienė ir Bažnyčios Motina, teužtaria mus, drauge keliaujančius Dievo mums nustatytu keliu. Kaip ir Aukštutiniame kambaryje per Sekmines, jos motiniška globa ir užtarimas telydi mus kuriant tarpusavio bendrystę ir vykdant savo misiją pasaulyje. Drauge su ja visi kartu kaip Dievo tauta tariame: „*Tebūna man, kaip tu pasakei*“ (*Lk 1, 38*).

synodus@synod.va

www.synod.va

Dėl sinodinės Bažnyčios: bendrystė, dalyvavimas ir misija

*VADEMECUM –
VADOVAS, SKIRTAS SINODUI SINODALUMO TEMA*

PRIEDAI

Vyskupijos kontaktinis asmuo (asmenys)/komanda

Kiekviena vyskupija* turėtų pasirinkti vieną ar du asmenis, kurie konsultacinių pasitarimų dieceziniu etapu būtų vyskupijos kontaktiniai asmenys arba bendri vadovai. Jei įmanoma, šie asmenys turėtų suburti su jais bendradarbiaujančių asmenų komandą.

Užuot skyrus vieną kontaktinį asmenį, rekomenduojamas *bendro vadovavimo* modelis, nes tai atspindi proceso sinodinį pobūdį. Siekiant mokytis vienas iš kito, dalytis atsakomybe ir padidinti sinodinio proceso Jūsų vyskupijoje kūrybiškumą bei gyvastingumą, ragintina išvien dirbti su kolega vadovu ir bendradarbiauti su *komanda*. Vyskupijos kontaktiniam asmeniui (asmenims)/komandoms teks šios bendrosios funkcijos ar užduotys:

- sąveikauti tarp vyskupijos ir vyskupų konferencijos (ir jos kontaktinio asmens ar komandos);
- konsultacinių pasitarimų atžvilgiu būti atramos tašku vyskupijos parapijoms ir kitoms bažnytinėms grupėms;
- sinodinio proceso atžvilgiu būti pagrindiniu kontaktiniu asmeniu (kontaktiniais asmenimis) su vyskupijos vyskupu;
- sinodiškai dirbiantis su komanda išrutulioti, kaip turėtų vykti diecezinis procesas, ir aptarti temas bei problemas, susijusias su sinodalumu (pagal Vyskupų sinodo generalinio sekretoriato ir vyskupų konferencijos nurodymus) ir su konsultacinių pasitarimų tarpiniu gaunamos informacijos rinkimu, analizavimu bei apibendrinimu;
- kviesti visas parapijas dalyvauti konsultacinių pasitarimų procese, organizuoti dalyvavimo sinodiniame procese susirinkimus vietiniu lygmeniu. Siekdamas labiau išgyventi bendrystę ir bendros kelionės jauseną parapijos gali jungtis su kitomis parapijomis. Vyskupijos kontaktinis asmuo (kontaktiniai asmenys)/komanda turėtų raginti parapijas skatinti brolybės dvasią, bendrą atsakomybę ir įšventintųjų, pašvęstųjų asmenų bei pasauliečių moterų ir vyrų, įskaitant

vaikus, jaunuolius, nevedusius asmenis, sutuoktinių poras, šeimas ir pagyvenusius žmones, visapusišką bei veiklų įsitraukimą. Tada konsultacinių pasitarimų procesas atspindės vietinio regiono socialinę-ekonominę ir kultūrinę-etninę įvairovę bei skatins tartis ir su menčiau praktikuojančiais katalikų tikėjimą, taip pat su kitų krikščioniškųjų denominacijų bei kitų religijų atstovais ir vietine ar pilietine bendruomene, neturinčia ryšio su parapija;

- kviesti visus vyskupijos kunigus, sąjūdžius, bažnytines organizacijas ir įstaigas iš savo savito tarnystės ar padėties žiūros taško atsakyti į klausimus, įtrauktus į *Vademekumą* ir lydinčius dokumentus. Kiekviena iš šių grupių gali surengti savo konsultacinius pasitarimus ar bendradarbiauti viena su kita ir/ar su vyskupijos parapijomis. Būtina į pasitarimų procesą įtraukti įvairias apaštalavimo tarnybas, kultūras, bendruomenes, grupes, iniciatyvas, ekumenines/tarpreligines pastangas vyskupijoje, šitaip skatinant autentišką sinodalumo patirtį vietinėje Bažnyčioje;
- tiems, kurie atsakingi už konsultacinių pasitarimų proceso vykdymą ir moderavimą vietiniu lygmeniu (parapijose, bendruomenėse ir t. t.), siūlyti apmokymą ir lydėjimą (seminarus, nuotoline konferencijas, vaizdo konferencijas, turinio medžiagą ir/ar asmeninę paramą), siekiant padėti jiems suprasti sinodalumo prasmę, dabartinio sinodinio proceso tikslus ir sinodinės patirties, kurią jie mėgina skatinti, ypatybes (dėl išsamesnės informacijos žr. *Vadovą* ar Sinodo internetinę svetainę www.synod.va);
- išrutulioti konsultacinių pasitarimų tarpsniu gaunamų pasidalijimų surinkimo metodus ir perteikti juos parapijoms, vyskupijos grupėms, pašvęstojo gyvenimo bendruomenėms ir sąjūdžiams, siekiant *kuo platesnio dalyvavimo*. Tai galėtų apimti:
 - siūlymą parapijoms/bendruomenėms pačioms paskirti savo kontaktinį asmenį/komandą, kurie rengs konsultacinius pasitarimus;

- siūlymą parapijoms/bendruomenėms surengti vieną, du ar daugiau susitikimų su vietinės bendruomenės žmonėmis. Tam tikrų grupių atžvilgiu (pavyzdžiui, paauglių, jaunų suaugusiųjų, susituokusių porų, migrantų ir pabėgėlių, menkliau tikėjamą praktikuojančių žmonių, skurstančiųjų ir marginalizuotųjų) parapijos/grupės gali pageidauti specialaus konsultacinių pasitarimų susitikimo;
 - siūlymą parapijoms apibendrinti ar užprotokoluoti kiekvieną pasitarimą/pokalbį (pasitelkiant sekretorių, darant skaitmeninius įrašus, įpareigojant dalyvius ar susirinkimo moderatorių įkelti pastabas į internetą ir pan.);
 - konkrečios datos, iki kurios informacija atsiųstina vyskupijos kontaktiniam asmeniui (kontaktiniams asmenims)/komandai, nustatymą ir proceso bei priemonių, kaip tai padaryti, nurodymą;
 - konsultacinių pasitarimų proceso dalyvių ir kitų žmonių skatinimą rinktis pasidalyti, kas nuveikta pateikus informaciją, ir išvelgti, kokie kiti žingsniai žengtini siekiant vietiniu lygmeniu sujungti sinodalumo dvasią ir stilių.
- konsultacinių pasitarimų tarpsniu palaikyti reguliarius ryšius su kiekviena parapija/bendruomene, ją remti, drąsinti, lydėti ir nuolat reikšti padėką;
 - laiku surinkti vietinių konsultacinių pasitarimų apibendrinimus/pasidalijimus/pasiūlymus;
 - prižiūrėti vyskupijos ikisinodinio susirinkimo organizavimą (žr. Priedą C);
 - analizuoti ir apibendrinti surinktą informaciją, parengti *glaustą*, daugiausiai **dešimties puslapių**, *diecezinį apibendrinimą*, iki nustatytos datos perduotiną vyskupų konferencijai. Šį apibendrinimą, bendradarbiaudama su vyskupu arba jo paskirtu asmeniu (žr. Priedą D), drauge su vyskupijos kontaktiniu asmeniu (kontaktiniais asmenimis) turėtų parengti komanda.
 - laiku atsiųsti diecezinį apibendrinimą vyskupų konferencijai.

Vyskupijos kontaktinio asmens (kontaktinių asmenų) ir komandos *savybės*:

- dvasiškai brandus asmuo, turintis gyvą tikėjimą;
- iš prigimties linkęs bendradarbiauti;
- mokantis bendrauti;
- gebantis apibendrinti įvairią informaciją;
- gebantis sąveikauti su skirtingų kultūrų ir kartų bei įvairių bažnytinių aplinkų žmonėmis;
- susipažinęs su vyskupijos struktūromis bei procesais;
- turintis darbo kolektyvinėse iniciatyvose ar sinodiniuose procesuose patirties;
- gebantis nuolankiai dirbti išvien su kolega vadovu ir komanda, atviras kitų įžvalgoms bei talentams, taip pat naujiems veikimo būdams.

Pabrėžtina, kad vyskupijos kontaktinis asmuo (kontaktiniai asmenys) neprivalo būti dvasininkai. Jei pasirinktas bendro vadovavimo modelis, itin rekomenduotina, kad vadovai būtų vyras ir moteris. Bent vienas iš jų turėtų būti pasaulietis.

Komanda, bendradarbiaujanti su vyskupijos kontaktiniu asmeniu (kontaktiniais asmenimis), turėtų atspindėti vyskupijos įvairovę ir į ją derėtų įtraukti pagrindinius vyskupijos vadovus: skirtingų kultūrų, kartų ir sluoksnių pasauliečius vyrus ir moteris, dvasininkus ir pašvęstuosius asmenis, atstovaujančius Bažnyčios įvairioms tarnyboms ir charizmoms pirmiausiai vyskupijos pastoraciniame darbe su jaunuoliais, šeimomis, migrantais ir pabėgėliais bei vargšais. Pageidautina, kad kai kurie komandos nariai būtų anksčiau arba neseniai darbavęsi vietinio, diecezinio ar nacionalinio lygmens sinodiniuose procesuose ar panašiuose renginiuose.

* *Vadove ir visuose jo prieduose bei ištekliuose terminas „vyskupija“ žymi vietinę Bažnyčią apskritai ir gali būti pakeistas *eparchijos, ordinariato* ar kokios nors kitos lygiareikšmės bažnytinės struktūros terminais.*

VYSKUPŲ SINODAS

Siūlomos gairės, kaip organizuoti sinodinį konsultacinį susitikimą

Sinodiniai konsultaciniai susitikimai gali būti organizuojami tarp parapijos įvairių grupių arba suburiant žmones iš skirtingų parapijų. Rengti bendrus konsultacinius pasitarimus gali ir kitos diecezinės struktūros ar pašvęstojo gyvenimo ir pasauliečių organizacijos. Bendrais bruožais čia pateikiame, kaip tai galima daryti:

1. Galima suburti **organizacinę komandą** konsultacinių pasitarimų procesui ir susirinkimams vietiniu lygmeniu suplanuoti bei įgyvendinti, taip pat numatant būdus, kaip pasiekti žmones ir rasti tinkamiausius metodus vesti dialogą ir skatinti dalyvauti autentiškoje sinodinėje patirtyje.
2. **Dalyvavimas** skatintinas skelbimais parapijose, per socialinius tinklus, laiškais ir t. t. Padedant vietinėms bendruomenėms bei tokioms Bažnyčios institucijoms kaip mokyklos ir socialiniai centrai, galimos specialios pastangos identifikuoti ir pasiekti tuos, kurie kurį laiką nebepalaiko reguliarių ryšių su bažnytine bendruomene. Derėtų pasirūpinti, kad būtų įtraukti atsiskyrusieji ar tie, kurių balso dažnai neišgirstama.
3. Idealiu atveju tarp dalyvių turėtų būti žmonių, atstovaujančių **įvairioms** bendruomenėms, patirtims, kultūroms, amžiaus grupėms ir **skirtingiems** visuomenės sluoksniams. Visos grupės dydį gali lemti prieinama susirinkimo vieta ir susirinkimo moderatorių kiekis.
4. Maždaug prieš dvi ar tris savaites iki susirinkimo visiems dalyviams reikia išsiųsti **parengiamąją medžiagą** maldai ir apmąstymui. Tai galėtų būti glaustas skaitinys apie sinodalumo kontekstą, pagrindinis klausimas (klausimai) apmąstymui, siūlomi maldos ir šių klausimų svarstymo būdai, įskaitant rekomenduojamus Rašto tekstus. Dalyviai informuojami, koks metodas bus taikomas sinodiniame susitikime. Jie turėtų skirti laiko asmeniškai pasiręngti naudodamiesi visa šia medžiaga, nes tai yra esmingai svarbu, kad dialogas būtų vaisingas.
5. Pagrindiniai **klausimai apmąstymui** turėtų būti svarbūs ir trumpi. Dažnai geriau mažiau klausimų, kuriuos galima pagvildinti giliau, nei daug klausimų, kurie būtų aptarti paviršutiniškai. Sinodas kelia šį **pamatinį klausimą: Skelbdama Evangeliją,**

7. Susirikime gyvybiškai svarbus vaidmuo teks **bendruomeninei maldai ir liturgijai**. Vienas kito klausymasis remiasi įsiklausymu į Dievo žodį ir Šventąją Dvasią. Prašant Dievą vadovauti, įkvėpti ir leisti pagilinti bendrystę vieniems su kitais, galima naudotis prasmingomis maldos formomis. Labai naudingos priemonės šiuo atžvilgiu yra liturgija ir Rašto apmąstymas drauge.
8. Galima taikyti tinkamą **grupinio dialogo** metodą, atitinkantį sinodalumo principus. Pavyzdžiui, **dvasinis pokalbis** skatina veiklų dalyvavimą, aktyvų klausymąsi, pasidalijimą refleksija ir dvasinį išvalgumą. Dalyviai suformuoja 6–7 asmenų iš įvairios aplinkos grupes. Šis metodas trunka mažiausiai valandą ir apima tris ratus. Pirmajame kiekvienas per vienodą laiko tarpą pasidalija savo maldos vaisiais, turėdamas priešais akis pirmiau paskelbtus apmąstymo klausimus (žr. šio Priedo Nr. 5). Šiame rate nediskutuojama, visi dalyviai tiesiog įdėmiai klausosi kiekvieno asmens ir seka Šventosios Dvasios judesius savyje, kalbančiame asmenyje ir visoje grupėje. Paskui eina tylos metas savo vidiniams judesiams pastebėti. Antrame rate dalyviai pasidalija, kas patraukė jų dėmesį per pirmąjį ratą ir kokius impulsus jie patyrė tylos metu. Galimas trumpas dialogas, tačiau išlaikomas toks pat dvasinis dėmesingumas. Po to vėl skiriama laiko tylai. Galop trečiame rate dalyviai apmąsto tai, kas, regis, iškilo aikštėn pokalbyje ir kas juos labiausiai sujaudino. Pažymimos naujos išvalgos ir net neišspręsti klausimai. Pokalbį galima užbaigti spontaniškomis padėkos maldomis. Kiekvienai grupei pravartu turėti moderatorių ir protokoluotoją. (Procesas išsamiai aprašytas Sinodo internetinėje svetainėje.)
9. Po grupinio dialogo dalyviai savo nedidelėje grupėje turėtų **apžvelgti** tai, ką patyrė proceso metu, ir tuo pasidalyti. Kokia buvo ta patirtis? Kokių būta sėkmių ir nesėkmių? Kokių naujų ir šviežių išvalgų jie atrado? Ką sužinojo apie sinodinio proceso pobūdį? Koku būdu Dievas buvo artimas ir veikė jų buvimo kartu laiku?
10. Tada dalyviai turėtų nuspręsti, kokius *atsiliepimus* jie norėtų pateikti organizacinei/moderatorių komandai. Kaip pagrindu grįžtamajam ryšiui vietiniu lygmeniu galima pasinaudoti *Vadovo* 4-ojoje dalyje pateiktais orientaciniais klausimais, skirtais dieceziniam apibendrinimui parengti (taip pat žr. Priedą D).
11. Tada visi dalyviai susirenka susirinkimui užbaigti. Po vieną atstovą iš kiekvienos grupelės gali trumpai pasidalyti grupelės patirtimi. Kad žinotų, kaip jų išvalgos prisidės prie visos Bažnyčios, dalyviai informotini apie kitą sinodinio proceso etapą. Rekomenduojama susirinkimą užbaigti padėkos malda ar giesme.

12. Po susirinkimo organizacinės/moderatorių komandos nariai gali susitikti apžvelgti visą patirtį ir parengti apibendrinimą, grįstą visų grupelių pateiktais atsiliepimais. Tada apibendrinimas perduotinas vyskupijos kontaktiniam asmeniui (kontaktiniams asmenims).
13. Jei žmonės negali dalyvauti susitikime asmeniškai ar nuotoliniu būdu, dėtinos pastangos pasiekti juos SMS žinutėmis, telefono skambučiais, per radiją ar kitomis tinkamomis priemonėmis. Svarbu iš visų jėgų stengtis išgirsti visų, ypač išstumtųjų į paribį, balsus.

Išsamiau žr. Sinodo internetinę svetainę

VYSKUPŲ SINODAS

Vyskupijos ikisinodinis susitikimas

Kiekviena vietinė Bažnyčia diecezinį etapą užbaigia vyskupijos ikisinodiniu susitikimu. Toks susirinkimas suteikia galimybę įvairiems vyskupijos nariams susiburti švęsti liturgiją, kartu melstis, išklaudyti atsiliepimus, apmąstyti vyskupijos sinodinio proceso patirtį, pasikalbėti apie esamą vietinės Bažnyčios tikrovę bei laiko ženklus, išvelgti Šventosios Dvasios kvietimą sinodalumo kelyje. Didelė konsultacinių pasitarimų proceso dalis diecezinio etapu vyks tam tikrose vietinės Bažnyčios bendruomenėse, kaip antai parapijose, tarnybose, kitose bažnytinėse grupėse, o vyskupijos ikisinodinio susitikimo tikslas yra suburti visą vyskupiją reprezentuojančius atstovus, apimant taip pat migrantus bei paribyje esančius žmones, ir suteikti dalyviams galimybę kartu melstis, klausytis, apmąstyti ir išvelgti. Po šio susirinkimo vyskupijos ikisinodinio susitikimo rezultatai, drauge su atsiliepimais iš vyskupijos sinodinių konsultacinių susitikimų, įtrauktini į diecezinį apibendrinimą. (Daugiau apie diecezinį apibendrinimą žr. Priede D.)

TIKSLAI

- a. Užbaigti kelis mėnesius trukusį sinodinių konsultacinių pasitarimų su Dievo tauta diecezinį etapą.
- b. Apžvelgti ir apmąstyti iškilusią patirtį bei tikrovę vyskupijai drauge keliaujant sinodiniu keliu.
- c. Su atrinkta įvairių vyskupijos bendruomenių atstovų grupe išryškinti pagrindines diecezinį konsultacinių pasitarimų temas.
- d. Turint priešais akis diecezinį apibendrinimą, grįstą iš vyskupijos gautais atsiliepimais, į konsultacinių pasitarimų proceso patirties bei indėlio apmąstymą įtraukti įvairių bendruomenių (parapijų, tarnybų, sąjūdžių, mokyklų, dvasininkijos, pašvęstojo gyvenimo asmenų, marginalizuotųjų, jaunimo, kultūrinių grupių ir t. t.) narius.
- e. Įsiklausyti į tai, ką Dievas pasakė per vyskupijos žmones, išvelgti jo valią vietinės Bažnyčios atžvilgiu ir kelius, kuriais jis kviečia Bažnyčią vyskupijoje žengti didesnės bendrystės, pilnatviškesnio dalyvavimo ir vaisingesnio misionieriavimo link.

- f. Iškelti aikštėn geriausias praktikas, sinodinius kelius ir suteikti naujų postūmių bei gyvastingumo tapti Bažnyčiai sinodiškesne, drauge keliaujant, įsiklausant vieniems į kitus ir puoselėjant bendrą atsakomybę už Bažnyčia.
- g. Parengti diecezinį apibendrinimą, parodantį, kuo Dievo tauta pasidalijo vyskupijos konsultacinio proceso metu, ir per tai prisidedantį prie dabartinio visos Bažnyčios sinodinio proceso.

DALYVIAI

Šio sinodinio susitikimo narių sudėtis priklauso nuo vyskupijos vietinės situacijos. Vyskupijos šias gaires gali taikyti atsižvelgdamos į gyventojų skaičių, geografinius atstumus, turimus išteklius, žmonių kultūrinį pagrindą ir t. t. Idealiu atveju nariais turėtų būti:

- Vyskupijos vyskupas, vyskupai augziliarai, vyskupijos kontaktinis asmuo (kontaktiniai asmenys)/komanda;
- Žmonės, kurių balsai dažnai deramai negirdimi, kaip antai skurstantieji, pagyvenusieji, mažumų grupės, atskirtieji, neįgalieji, migrantai, pabėgėliai, senųjų vietinių gyventojų bendruomenės ir t. t.;
- Vadovai pasauliečiai (vyrai, moterys, jaunuoliai iš įvairių tarnybų ir diecezinių struktūrų);
- Kiti pasauliečiai (iš parapijų ir kitų bažnytinių organizacijų pakviesti vyrai, moterys ir jaunuoliai);
- Dvasininkija (dieceziniai kunigai, kunigai vienuoliai, diakonai ir t. t.);
- Pašvęstojo gyvenimo institutų ir apaštališkojo gyvenimo draugijų nariai (atspindintys charizmą įvairovę) ir apaštalavimo bei artimo meilės darbų institucijų vadovai;
- Suinteresuoti ekumeniniai ir tarpreliginiai delegatai (ir kiti, kurie galbūt nėra katalikai, bet gali pateikti Bažnyčiai naudingų įžvalgų);
- Susitikimui būtini specializuotų įgūdžių žmonės, tarp jų moderatoriai ir pastoracijos ar teologijos žinovai eklesiologijos srityje.

VYSKUPIJOS IKISINODINIO SUSITIKIMO PROGRAMA IR FORMA

Šio susirinkimo programoje numatyta išryškinti vyskupijos sinodinę kelionę ligi to momento, apmąstyti atsiliepimus, gautus konsultacinio proceso vyskupijoje metu, ir pereiti prie diecezinio apibendrinimo parengimo, kuriame atsispindėtų įsiklausymo į Dievo tautą vyskupijoje bei jos įžvalgų vaisiai. Toks diecezinis apibendrinimas bus vyskupijos indėlis, pasiūstinas vyskupų konferencijai.

Nustatyti susirinkimo formą paliekama vyskupo ir vyskupijos kontaktinio asmens (kontaktinių asmenų)/komandos įžvalgumui. Ji turi kuo labiau atitikti anksčiau minimus tikslus vyskupijos kontekste. (Daugiau pasiūlymų bei išteklių pateikta Sinodo internetinėje svetainėje.) Labai rekomenduojama diecezinį etapą užbaigti liturginiu šventimu dėkojant Dievui už tai, kas patirta, ir šaukiantis Šventosios Dvasios vedimo tolesnėje kelionėje. Tai, kaip sudėlioti kitus susirinkimo elementus, paliekama kiekvienos vyskupijos nuožiūrai. Vyskupijos kontaktinis asmuo (kontaktiniai asmenys) bus atsakingi už atsiliepimų per konsultacinį procesą visoje vyskupijoje surinkimą. Atsiliepimai pristatytini susirinkimo, kuriuo užbaigiamas diecezinis etapas, dalyviams.

Galimybė rengti nuotolinius ar hibridinius sinodinius susirinkimus (elektroninius sinodinius susirinkimus)

Gali iškilti būtinybė ar pasirodyti naudinga rengti nuotolinius ar hibridinius susitikimus, skirtus tiek vietinėms konsultacinėms sesijoms, tiek dieceziniam šventimui, kuriuo užbaigiamas procesas vyskupijoje. Nuotoliniai ar kombinuoti tiesioginiai ir nuotoliniai susitikimai gali būti veiksminga alternatyva, ypač siaučiant COVID-19 pandemijai. Būtina ypač rūpintis, kad tokie nuotoliniai ar hibridiniai susitikimai vyktų maldos, bendrystės dvasia, įdėmiai įsiklausant į vienas kitą ir į Šventąją Dvasią. Moderatoriai turėtų pasirūpinti, kad visi dalyviai galėtų išsakyti savo nuomonę bei mintis, tarp jų ir žmonės, mažiau įgudę naudotis technologijomis.

Jaunų žmonių vaidmuo nuotoliniuose ar hibridiniuose susitikimuose (elektroniniuose sinodiniuose susitikimuose)

Į tokių elektroninių sinodinių susitikimų planavimą bei įgyvendinimą vyskupijas raginame įtraukti jaunus žmones, taip ieškant kūrybiškų būdų, kaip padaryti šiuos susitikimus prieinamus bei draugiškesnius visiems dalyviams turint priešais akis įvairius skirtingų amžiaus grupių poreikius.

Stengiantis pasiekti daugiau žmonių ir surinkti atsakymus, perduotinus vyskupijos kontaktiniam asmeniui (kontaktiniams asmenims)/komandai, galima labiau naudotis tokiomis priemonėmis kaip socialiniai tinklai, virtualios platformos ir interaktyvioji technologija. Jauni žmonės gali esmingai prisidėti, kad šios pastangos būtų kūrybiškesnės ir veiksmingesnės.

Diecezinio apibendrinimo rengimas

Dieceziniame apibendrinime pateikiamos svarbiausios Dievo tautos vyskupijoje įžvalgos. Rekomenduojama jas apibendrinti iki 10 puslapių apimties rašytiniame dokumente. Kitą medžiagą, kaip antai nuotraukas, vaizdo medžiagą, istorijas, menines išraiškas ir asmeninius liudijimus, galima pateikti kaip priedus, jei tai naudinga dalyvių patirčiai bei siūlymams išryškinti.

Diecezinis apibendrinimas turi atspindėti išreikštų požiūrių bei nuomonių įvairovę. Ypatingas dėmesys skirtinas dalyvių tiek teigiamoms, tiek neigiamoms gyvoms patirtims. Užuoat pateikus apibendrintas ar doktrinos atžvilgiu teisingas ištaras, apibendrinime sąžiningai būtina perteikti žmonių balsą ir tai, kas išniro iš jų apmąstymo bei dialogo. Viena kitai prieštaraujančių nuomonių neatsisakytina, priešingai – jas, kaip tokias, reikia pripažinti ir išreikšti. Požiūrių nevalia atsisakyti vien dėl to, kad jie pareikšti nedidelės dalyvių mažumos. Kartais tu, kas vadinama „mažumos pranešimu“, žvilgsnis gali pranašišškai liudyti tai, ką Dievas nori pasakyti Bažnyčiai.

Apibendrinimo turinį galima organizuoti remiantis šiais klausimais, kurie pateikiami kaip pasiūlymai. Tikslas yra tinkamai perteikti vyskupijos žmonių sinodinės patirties bei apmąstymo įvairius vaisius, įžvalgas, džiaugsmus ir iššūkius:

- Kalbant apie konsultacinį **procesą**, kokie pagrindiniai žingsniai žengti vyskupijoje? Kokie iškelti pagrindiniai klausimai? Kas padaryta siekiant įtraukti kuo daugiau dalyvių ir pasiekti paribius? Maždaug kokia vyskupijos žmonių dalis vienaip ar kitaip dalyvavo? Ar būta žmonių grupių, kurių dalyvavimas buvo ypač vertas dėmesio? Ar būta žmonių grupių, kurios dėl kokios nors priežasties nedalyvavo?
- Kas buvo reikšmingiausia visoje konsultacinių pasitarimų **patirtyje**? Kokių būta sėkmių ir nesėkmių arba paguodų ir nusivylimų? Kokie pažymėtini nusistatymai, požiūriai ar jausmai? Kokios įtampos ar nesutarimai išniro iš įsiklausymo proceso? Dėl kokių temų ar problemų požiūriai išsiskyrė? Kokių vaisių apskritai Šventoji Dvasia doveno per šį procesą?

- Kas buvo ypač reikšminga, netikėta ar nelaukta tarp **atsiliepimų** iš vietinių susitikimų? Kokios naujos perspektyvos ar nauji horizontai atsivėrė? Kokios konkrečios istorijos ar realaus gyvenimo patirtys ypač sujaudino ir kodėl? Kurie požiūriai atrodo sulaukiantys didžiausio atgarsio? Kurie požiūriai minėti rečiau, bet yra įdomūs ir verti dėmesio?
- Ką Šventoji Dvasia įkvėpė bendruomenę išvysti dėl dabartinės sinodalumo **tikrovės** vietinėje Bažnyčioje, įskaitant teigiamus ir neigiamus momentus? Ką dalyviai išsakė apie sritis, kuriose Bažnyčiai reikia išgydymo bei atsivertimo savo dvasiniu gyvenimu, kultūra, nuostatomis, struktūromis, pastoracinėmis praktikomis, santykiais ir misijos apimtimi?
- Kokiais būdais Šventoji Dvasia kviečia vietinę Bažnyčią **augti** sinodalumu? Kokias svajones, troškimus ir lūkesčius dalyviai išsakė Bažnyčiai? Kokius žingsnius vyskupija, remdamasi atsiliepimais, jaučiasi kviečiama žengti, kad taptų sinodiškesnė? Kokius kitus žingsnius mūsų vyskupija turėtų žengti sinodalumo keliu bendrystėje su visa Bažnyčia?
- Kokiais kultūriniais įvaizdžiais galima išreikšti mūsų sinodalumo patirtį?

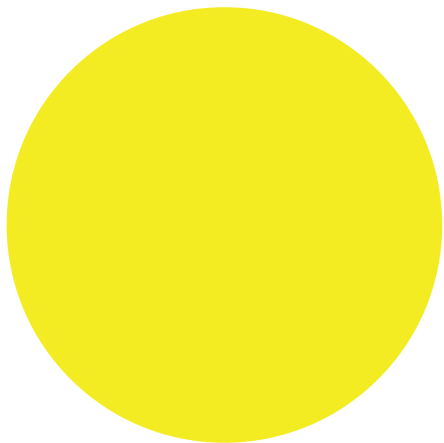
Rekomenduojama, kad apibendrinimą rengtų ne didelis sambūris, bet nedidelė komanda. Ši komanda savo užduotį atliks bendradarbiaudama su vyskupijos vyskupu ir vyskupijos kontaktiniu asmeniu (kontaktiniais asmenimis). Pateiktus atsiliepimus reikėtų skaityti maldos dvasia. Patys komandos susitikimai turėtų pasižymėti sinodalia dvasia ir dvasine įžvalga, klausantis vyskupijos Dievo tautos gyvo balso vadovaujant Šventajai Dvasiai.

Kiekviena vyskupija gali pasirinkti, ar apibendrinimą rengti iki vyskupijos ikisinodinio susitikimo ar po jo. Svarbu tik, kad to susitikimo vaisiai būtų įtraukti į diecezinį apibendrinimą. Kiek įmanoma, kiekvienas žmogus turėtų pajusti, kad jo balsas apibendrinime atspindėtas. Siekiant skaidrumo, apibendrinimo rengimo komandos nariai ir atsiliepimų apibendrinimo procesas gali būti paviešinta visiems. Primitytinai rekomenduojama paviešinti parengtą apibendrinimą kaip vyskupijos kelionės sinodalumo keliu pagrindą. Kiek įmanoma, Dievo tautai būtina sudaryti galimybę peržiūrėti diecezinio apibendrinimo turinį ir pateikti jo atžvilgiu pastabas iki jo oficialaus išsiuntimo į vyskupų konferenciją.

VYSKUPŲ SINODAS

Dėl sinodinės Bažnyčios
bendrystė | dalyvavimas | misija

VYSKUPŲ SINODAS

